ин.2797

Пролетары ўсіх краін, еднайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОЎНАРКОМА І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

№ 1—2 (7565) СУБОТА 1 СТУДЗЕНЯ 1944 г.

Цана 20 кап.

Няхай жыве 25-ая гадавіна Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі!

Пад сцягам Леніна, пад кіраўніцтвам Сталіна—наперад, на канчатковы разгром нямецка-фашысцкіх захопнікаў!

ЦЭНТРАЛЬНАМУ КАМІТЭТУ КП(б) БЕЛАРУСІ ПРЭЗІДЫУМУ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР СОВЕТУ НАРОДНЫХ КАМІСАРАЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Совет Народных Камісараў Саюза ССР у дзень 25-годдзя ўтварэння Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі шлюць брацкае прывітанне рабочым, калгаснікам і інтэлігенцыі Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

25 год назад працоўныя Беларусі, пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі, скінулі ўладу прыгнятальнікаў беларускага народа і ўстанавілі совецкую ўладу.

За чвэрць веку Совецкая Беларусь прайшла слаўны шлях. У жорсткай барацьбе з нямецкімі і белапольскімі акупантамі беларускі народ у 1918—1920 гадах пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа адстаяў сваю свабоду і незалежнасць. З дапамогай вялікага рускага народа, у брацкім саюзе народаў СССР Беларусь стала перадавой у эканамічных і культурных адносінах краінай. На беларускай зямлі пабудаваны сотні новых прадпрыемстваў, створаны новыя галіны прамысловасці, пабудаваны магутныя электрастанцыі. Калгасны лад забяспечыў сялянам Беларусі заможнае і культурнае жыццё. Беларуская нацыянальная культура дасягнула небывалага росквіту. Шматлікія школы і ВНУ, тэатры, клубы, кіно высока ўзнялі культурны ўзровень беларускага народа. Беларускія землі былі з'яднаны ў адзінай беларускай дзяржаве.

Разбойніцкі напад нямецка-фашысцкіх захопнікаў на Совецкі Саюз парушыў мірную будаўнічую працу беларускага народа. Беларуская рэспубліка адной з першых прыняла на сябе ўдар ворага. Нямецка-фашысцкія каты знішчылі сотні тысяч беларусаў, уганяюць у нямецкае рабства мужчын, жанчын, моладзь, грабяць багацці Беларусі, нішчаць векавую культуру беларускага народа. Яны ператварылі ў груды развалін гарады Беларусі—Мінск, Гомель, Магілёў, Віцебск, Гродна, Баранавічы, Беласток, Брэст і многія іншыя. Яны разбурылі і знішчылі тысячы беларускіх вёсак. Але гітлераўцам не ўдалося сваімі жудаснымі злодзеяннямі падавіць волю беларусаў да барацьбы. Беларускі народ нястомна змагаецца супроць фашысцкіх варвараў. На тэрыторыі Беларусі, часова захопленай ворагам, разгаралася ўсенародная партызанская вайна супроць нямецкіх акупантаў.

Працоўныя Совецкай Беларусі! Набліжаецца дзень нашай перамогі. Войскі Беларускага, 1-га Прыбалтыйскага і Заходняга франтоў уступілі на тэрыторыю Беларусі і вызвалілі амаль поўнасцю Гомельскую вобласць, значную частку Палескай, Віцебскай і Магілёўскай абласцей. Недалёк той час, калі Чырвоная Армія поўнасцю завершыць ачышчэнне ад ворага ўсёй Совецкай Беларусі, вызваліць беларускі народ ад нямецкага рабства.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Совет Народных Камісараў Саюза ССР выказваюць цвёрдую ўпэўненасць у тым, што беларускі народ сваёй самааддзянай працай хутка адновіць разбураную немцамі народную гаспадарку Беларусі, адродзіць соцыялістычную прамысловасць і калгасны лад.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Совет Народных Камісараў Саюза ССР упэўнены ў тым, што беларускія совецкія патрыёты разам з другімі народамі Совецкага Саюза да канца выканаюць свой абавязак перад Радзімай, будуць і надалей бясстрашна змагацца за нашу перамогу над ненавіснымі нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Няхай жыве Беларуская Совецкая Соцыялістычная Рэспубліка!

Смерць нямецкім захопнікам!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ ВКП(б)

СОВЕТ НАРОДНЫХ КАМІСАРАЎ САЮЗА ССР

ЗА НАШУ ПЕРАМОГУ

1 студзеня 1944 года—25-годдзе Беларускай ССР. Чвэрць стагоддзя назад, дзякуючы Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай Рэвалюцыі, якая скінула ўладу капіталістаў і памешчыкаў, знішчыла нацыянальны прыгнёт і няроўнасць, стварыла добраахвотны Саюз Совецкіх Рэспублік, беларускі народ атрымаў сваю дзяржаўнасць. З гэтага часу пачалася новая эра ў гісторыі беларускага народа, які стаў поўным гаспадаром свайго жыцця, свайго лёсу.

У думах і песнях сваіх беларускі народ услаўляе вялікія імёны правадыроў працоўных Леніна і Сталіна—стваральнікаў дзяржаўнасці беларускага народа, услаўляе вялікую партыю Леніна—Сталіна, з якой звязаны ўсе важнейшыя этапы барацьбы беларускага народа за сваё вызваленне, брацкі рускі народ, які дапамагаў беларускаму народу выйсці на шырокі шлях вольнага і шчаслівага жыцця.

З вялікай гордасцю аглядаецца беларускі народ на пройдзены шлях. За годы совецкай улады наша любімая бацькаўшчына—родная Беларусь расквітнела, як малады сад, пасаджаны і дагледжаны стараннай рукой клапатлівага садоўніка. Працавіты народ пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі няспынна будаваў сваю дзяржаву. За параўнаўча кароткі гістарычны тэрмін была створана перадавая магутная індустрыя, высока механізаваная сельская гаспадарка. Небачанага росквіту дасягнулі асвета, навука, мастацтва. Выраслі цудоўныя кадры беларускай совецкай інтэлігенцыі—артысты, пісьменнікі, кампазітары, мастакі, вучоныя, аграномы, народныя настаўнікі і ўрачы.

Мірная праца, радаснае шчаслівае жыццё беларускага народа былі знянацку спынены тройчы праклятымі гітлераўскімі бандытамі, якія чорнымі груганамі наляцелі на совецкую зямлю. Першы страшэнны ўдар браніраванага нямецкага кулака прыняла на сябе Совецкая Беларусь. Яна з'явілася арэнай першых жорсткіх схватак з фашызмам.

Запалалі нашы цудоўныя гарады і вёскі, падпаленыя нямецкімі злачынцамі. Злавеснае зарава пажараў паўстала над пакутным краем, асвятляючы развалiны і папялішчы, разбураныя хаты і страшэнныя дарогі вайны. Як шалёныя сабакі накінуліся крывяжэрныя гітлераўцы на багацці народа, спусташаючы і рабуючы нашу квітнеючую рэспубліку.

Чорная ноч навісла над Беларуссю. Немцы ўставілі плошчы і вуліцы гарадоў і вёсак шыбеніцамі, арасілі нашу святую зямлю нявіннай крывёю мірных совецкіх людзей.

Але бандыцкія разлікі тупагаловых нямецкіх каўбаснікаў на заняволенне беларускага народа праваліліся. Горды і свабодалюбівы беларускі народ сцяной узняўся супроць свайго спрадвечнага ворага і разам з усім совецкім народам уступіў у свяшчэнную вайну з нямецка-фашысцкімі захопнікамі

Бушуе на Беларусі полымя партызанскай барацьбы, агонь святой народнай помсты. Беларусь жыве, Беларусь змагаецца! І не ведае вораг хвіліны спакою на нашай роднай зямлі. Тысячы народных мсціўцаў наносяць удары па варожых камунікацыях, знішчаюць жывую сілу і тэхніку праціўніка. Кроў за кроў і смерць за смерць! — вось дэвіз слаўных беларускіх партызан.

Арганізатарам і баявым кіраўніком барацьбы беларускага народа з нямецка-фашысцкімі акупантамі з'яўляецца Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі. Створанае пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б партыйнае падполле ў варожым тыле ўзначаліла барацьбу народа супроць гітлераўскіх бандытаў. У гэтыя суровыя дні яшчэ мацней стала сувязь партыі з масамі, яшчэ шчыльней згуртаваліся працоўныя вакол нашай партыі.

25-ю гадавіну сваёй дзяржавы беларускі народ адзначае ў час бліскучых перамог Чырвонай Арміі, у светлы час, калі крок за крокам вызваляецца наша любімая бацькаўшчына ад карычневай фашысцкай саранчы. Беларускі народ прыкладзе ўсе сілы, каб хутчэй вярнуць шчаслівае жыццё на знявечаную зямлю, хутчэй залячыць раны, нанесеныя акупантамі.

Блізак час поўнага вызвалення Беларусі. Гераічны беларускі народ не складзе сваёй зброі да таго часу, пакуль не будзе поўнасцю ачышчана совецкая зямля ад фашысцкай погані, пакуль над вольнымі прасторамі ўсёй Беларусі зноў не заззяе сонца свабоды. Беларусь была і будзе Совецкай!

Няхай жыве свабодная Совецкая Беларусь!

Няхай жыве гераічны беларускі народ!

Няхай жыве наш родны бацька і правадыр вялікі Сталін!

Прэзідыуму Вярхоўнага Совета Беларускай ССР, Совету Народных Камісараў Беларускай ССР

На працягу стагоддзяў народы Беларусі і Літвы неаднаразова сумесна адстайвалі сваю чэсць і незалежнасць. Плячом да пляча ў сярэднія вякі змагаліся беларусы і літоўцы супроць нямецкіх псоў-рыцараў, а ў час сусветнай вайны — супроць нямецкіх акупантаў. Адначасова ўзышла для беларускага і літоўскага народаў зара новага жыцця пасля перамогі Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэволюцыі. Прошукі ворагаў часова падзялілі нас — і літоўскі народ прайшоў цяжкі цярністы шлях. Толькі ў 1940 годзе літоўскі народ, уступіўшы ў сям'ю совецкіх народаў, зноў аб'еднаўся з брацкім беларускім народам.

І цяпер, у дні вялікай Айчыннай вайны сыны беларускага і літоўскага народаў побач змагаюцца ў радах Чырвонай Арміі, разам вядуць партызанскую барацьбу ў глыбокім нямецкім тыле супроць праклятых захопнікаў, барацьбу за сваю чэсць і свабоду, за сваю вялікую совецкую Радзіму.

25-ю гадавіну свайго існавання Совецкая Беларусь сустракае ў абстаноўцы пабеданоснага наступлення Чырвонай Арміі, якая выганяе акупантаў з беларускай зямлі. Ужо ззяе сонца свабоды над Гомелем, прадвяшчаючы хуткае вызваленне ўсёй шматпакутнай Беларусі. Блізка дзень, калі гераічная Чырвоная Армія, поўнасцю вызваліўшы Беларусь, уступіць на тэрыторыю Літвы і закончыць вызваленне ўсіх совецкіх зямель ад нямецкіх захопнікаў.

У дзень 25-й гадавіны Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі шлём вам сваё гарачае прывітанне.

Няхай жыве свабодная Совецкая Беларусь!

Няхай жыве гераічная Чырвоная Армія!

Няхай жыве наш вялікі правадыр, арганізатар перамогі над нямецкімі захопнікамі таварыш Сталін!

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета Літоўскай ССР
Ю. ПАЛЕЦКІС.

Старшыня Совета Народных Камісараў Літоўскай ССР
М. ГЕДВІЛАС.

Сакратару ЦК КП(б) Беларусі тав. П. К. ПАНАМАРЭНКА, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета Беларускай ССР тав. Н. Я. НАТАЛЕВІЧУ, Старшыні Соўнаркома Беларускай ССР тав. І. С. БЫЛІНСКАМУ.

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі (большэвікоў) Эстоніі, Совет Народных Камісараў і Прэзідыум Вярхоўнага Совета Эстонскай ССР пасылаюць Вам і ў Вашай асобе братняму беларускаму народу ў сувязі з святкаваннем 25-й гадавіны ўтварэння Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі сваё гарачае сардэчнае прывітанне.

Вераломны напад гітлераўскай Германіі на Совецкі Саюз перарваў кіпучую творчую працу беларускага народа па будаўніцтву новага жыцця. Беларусь першай прыняла на сябе ўдар гітлераўскіх полчышчаў і першай выцярпела жах нямецкага нашэсця. Больш двух год беларускую зямлю топчуць гітлераўскія каты. Але не ўдалося нямецкім душагубам паставіць на калені беларускі народ і зламаць яго свабодны дух і волю да барацьбы. Беларускі народ узняўся на барацьбу з нямецкімі прыгнятальнікамі, ён высунуў з народнае гушчы волатаў-партызан, якія паказалі выдатныя прыклады мужнасці і гераізма ў барацьбе супроць нямецкіх акупантаў.

Разам з беларускім народам мужна і стойка пераносіць брацкі эстонскі народ нябачаныя раней мучэнні і пакуты ад нямецкага акупацыйнага рэжыму. Разам з другімі народамі Совецкага Саюза эстонскі народ пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна змагаецца супроць сваіх ненавісных адвечных прыгнятальнікаў—нямецкіх захопнікаў. Ен не спыніць гэтай свяшчэннай барацьбы пакуль фашысцкія прыгнятальнікі не будуць поўнасцю разбіты і знішчаны. Непарушная дружба народаў Совецкага Саюза, замацаваная крывёю лепшых сыноў і дачок совецкіх народаў на палях бітваў вялікай Айчыннай вайны, ператварылася ў магутную ўсё перамагаючую сілу і з'яўляецца залогам нашай надыходзячай блізкай перамогі над гітлерызмам.

Няхай жыве надыходзячая блізкая перамога над нямецкімі захопнікамі!

Няхай жыве вялікая сталінская дружба народаў Совецкага Саюза!

Няхай жыве 25-я гадавіна Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі!

Няхай жыве гераічны і свабодалюбівы беларускі народ!

Няхай жыве наш вялікі правадыр, натхніцель і арганізатар нашых перамог Вярхоўны Галоўнакамандуючы Маршал Совецкага Саюза наш любімы таварыш Сталін!

Сакратар ЦК КП(б) Эстоніі
Н. КАРОТАМ.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета Эстонскай ССР
І. ВАРЭС.

В. а. Старшыні Соўнаркома Эстонскай ССР
О. СЕПРЭ.

Урачыстаму пасяджэнню, прысвечанаму 25-годдзю Беларускай ССР

Цэнтральны Камітэт КП(б) Латвіі, Прэзідыум Вярхоўнага Совета Латвійскай ССР і Совет Народных Камісараў Латвійскай ССР у дзень 25-годдзя Совецкай Беларусі шлюць гарачае баявое прывітанне беларускаму народу.

Гітлераўскія вандалы залiваюць крывёю беларускую зямлю, спальваюць і разбураюць гарады і вёскі, нішчаць беларускую нацыянальную культуру.

Але ні крывавы гітлераўскі тэрор, ні жорсткія катаванні, ні катаржная праца, ні голад не зламалі духу свабодалюбівага беларускага народа. Ен разам з другімі совецкімі народамі дружна ўзняўся на барацьбу супроць лютага ворага ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва—гітлерызма.

Няма той сілы на свеце, якая магла-б парушыць вялікую дружбу свабодных совецкіх народаў. Фашысцкія гвалтаўнікі будуць прагнаны з свяшчэннай совецкай зямлі і знішчаны. Недалёк той дзень, калі ўся совецкая зямля будзе вызвалена ад нямецкіх захопнікаў.

Няхай жыве правадыр і настаўнік народаў вялікі Сталін!

Сакратар ЦК КП(б) Латвіі
Я. КАЛНБЕРЗІН.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета Латвійскай ССР
А. КІРХЕНШТЭЙНС.

Старшыня СНК Латвійскай ССР
В. ЛАЦІС.

Роднаму краю

(Да 25-й гадавіны БССР)

Мой край ясназорны! Прайшоў ты не мала
Шырокіх і вузкіх дарог.
І смутак і гора цябе абнімала,
Ды ты іх пазбыў, перамог.
Ішлі мы ў прасторы нязнанай пуцінай,
Як сейбіты згоды, дабра.
Свяцілася неба над полем, далінай,
Як золак світання—зара.
Купаліся далі ў ласкавай сінечы,
Нас вабілі новыя дні.
Зямля разгарнула ацёкшыя плечы —
Прасторы, куды ні зірні.
Гайдаліся пожні і нівы на ветры,
Сады маладыя цвілі,
І сталі балотныя дзікія нетры
Дзівотамі новай зямлі.
І новыя песні ў народзе звінелі,
Як гоман юначкі-вясны,
І засевы шчасця вакол зарунелі—
Збываліся мары і сны.
Ды хлынула плойма грабежнікаў дзікіх,
Разбурыла, край мой, цябе,
І вецер сягоння пад стогны і крыкі
Сумуе з табою ў журбе.
Мой край ясных даляў! У дзень навагодні
Прымі з пажаданнем прывет,
Каб сонца і зоры з глыбіняў усходніх
Свяцілі святлом добрых лет,
Каб трупамі леглі ўсе псы-душагубы,
Нямецкі звярынец-астрог,
Каб подлыя каты, як іхнія кубэ
У дом свой не мелі дарог.
Мой край яснавокі і вы, людзі-брацці!
Распалім-жа помсты пажар,
Нямецкую погань, народаў пракляцце,
Знішчожым, як гадаў-пачвар!

Якуб КОЛАС.

Уручэнне Маршалу Совецкага Саюза І. В. СТАЛІНУ ордэна Суворава І ступені

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. М. І. Калінін уручыў 30 снежня ордэн Суворава 1 ступені Маршалу Совецкага Саюза І. В. Сталіну, узнагароджанаму за правільнае кіраўніцтва аперацыямі Чырвонай Арміі ў Айчыннай вайне супроць нямецкіх захопнікаў і дасягнутыя поспехі.

АД СОВЕЦКАГА ІНФОРМБЮРО

АПЕРАТЫЎНАЯ ЗВОДКА ЗА 30 СНЕЖНЯ

На працягу 30 снежня на ВІЦЕБСКІМ напрамку нашы войскі, перамагаючы супраціўленне і контратакі праціўніка, прадаўжалі весці наступальныя баі, у ходзе якіх занялі некалькі насялёных пунктаў.

Войскі 1-га УКРАІНСКАГА фронта, працягваючы развіваць паспяховае наступленне, авалодалі горадам і важнейшым чыгуначным вузлом КАЗАЦІН, горадам ВАЛАДАРСК-ВАЛЫНСКІ, горадам ЧЫРВОНААРМЕЙСК, раённымі цэнтрамі Жытомірскай вобласці ЛУГІНЫ, РУЖЫН, а таксама занялі больш 300 другіх насялёных пунктаў, сярод якіх вялікія насялёныя пункты БАЛСУНЫ, ДАВІДКІ, УШАМІР, ГУТА МАШКОЎКА, КРАЕЎШЧЫНА, СУХАВОЛЯ, ЗУБРЫНКА, ДАВІДАЎКА, ГРУШКІ, НОВАПОЛЬ, КЛІЦІШЧА, ІВАНКОЎ, ВІЛЬСК, ЗОРАКАЎ, ВЫСОКАУКРАІНСКАЕ, ТРАКАВІЧЫ, ГАРАДЗІШЧА, ЛЕШЧЫН, ВЯЛІКІЯ МАШКОЎЦЫ, ЧЫРВОНАЕ, ЧЭХІ, СІНГАЕЎКА, ГЛУХАЎЦЫ, ПЛЯХАВА, БЯЛІЛАЎКА, БАЛАМУТАЎКА, МАЛЧАНАЎКА, БЕРАЗЯНКА, САМГАРАДОК, РУДА, ДРАЗДЫ, СІДОРЫ, УСЦІНАЎКА.

У звіліне ДНЯПРА на захад ад ЗАПАРОЖЖА нашы войскі з баямі прасоўваліся наперад і занялі больш 30 насялёных пунктаў, у тым ліку раённы цэнтр Днепрапятроўскай вобласці ТАМАКОЎКА, вялікія насялёныя пункты ЧУМАКІ, КІТАЙГАРАДКА, ПРЭАБРАЖЭНКА, ШЫРОКАЕ, МІХАЙЛАЎКА, ПАЎЛАЎКА, МАР'ЕЎКА, БЕЛЕНЬКАЕ і чыгуначныя станцыі КАНЦЭРОЎКА, КАЛГАСНАЯ, 2-гі ДНЕПРАБУД.

На другіх участках фронта—разведка і артылерыйска-мінамётная перастрэлка.

На працягу 29 снежня нашы войскі на ўсіх франтах падбілі і знішчылі 128 нямецкіх танкаў. У паветраных баях і агнём зянітнай артылерыі збіта 10 самалётаў праціўніка.

25 ГОД БЕЛАРУСКАЙ ССР

Знамянальным для беларускага народа з'ўляецца дзень 1-га студзеня 1919 года, калі ў жыцці яго ўпершыню ажыццявілася тое, пра што ён марыў вякамі, за што змагаліся і паміралі яго лепшыя сыны. Гэта—стварэнне сваёй Дзяржавы. 25 год назад была створана Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка. Беларускі народ упершыню ў гісторыі атрымаў сваю дзяржаўнасць.

За доўгія вякі свайго існавання беларускі народ даў свету многа ўзораў гераізма ў барацьбе з чужаземнымі захопнікамі. Ён упісаў у гісторыю не мала бліскучых старонак у барацьбе за сваю нацыянальную незалежнасць. Стварэнне беларускае дзяржавы, стварэнне Беларускай Совецкай Соцыялістычнай рэспублікі стала магчымым і стала фактам толькі ў выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэволюцыі, якая скінула ўладу імперыялістаў у Расіі, знішчыла нацыянальны прыгнёт і няроўнасць і стварыла непарушны саюз працоўных усіх нацыянальнасцей Совецкага Саюза.

Арганізатарамі і творцамі беларускай дзяржаўнасці з'яўляюцца Ленін і Сталін. З іх вялікімі імёнамі звязаны лёс беларускага народа і ўсе важнейшыя этапы дзяржаўнага будаўніцтва Беларускай Рэспублікі. Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і асабіста таварыша Сталіна здзейснілася адвечнае імкненне беларускага народа — з'еднанне беларускіх зямель у адзінай Совецкай дзяржаве. Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа, беларускі народ за годы совецкай улады пераўтварыў раней адсталую краіну ў квітнеючую ордэнаносную совецкую рэспубліку.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі большэвікоў Беларусі за кароткі гістарычны адрэзак часу Беларусь узнялася да небывалых вышынь дзяржаўнага і культурнага росквіту. На шырокіх прасторах ад Сожа, верхавін Дняпра і Заходняй Дзвіны да Прыпяці і Буга выраслі новыя фабрыкі і заводы, калгасы і МТС, электрастанцыі, больніцы і клубы. Перад кожным сынам і дачкою народа гасцінна расчыняліся дзверы пабудаваных совецкай уладай палацаў культуры і бібліятэк, школ і інстытутаў.

Дастаткова прывесці толькі некаторыя лічбы, каб уявіць сапраўды гіганцкія тэмпы і размах гаспадарчага і культурнага росквіту Беларусі за годы совецкай улады. У параўнанні з 1913 годам, валавая прадукцыя прамысловасці БССР вырасла ў 23 разы, здабыча электраэнергіі—у 109 разоў, дасягнуўшы 463 мільёны кіловат-гадзін. Была створана багатая мясцовая паліўная база. Здабыча торфа дасягнула 3.170 тыс. тон у год і перавысіла ў 226 разоў узровень 1913 года.

За годы сталінскіх пяцігодак у Беларусі былі пабудаваны сотні новых буйных, абсталяваных перадавой тэхнікай, прадпрыемстваў, створаны новыя галіны прамысловасці, як металаапрацоўчая, хімічная, машынабудаўнічая, станкабудаўнічая і іншыя галіны індустрыі. Былі пабудаваны новыя электрастанцыі: Першая Белгрэс імені Сталіна, Магілёўская ТЭЦ, Мінская дзяржаўная электрастанцыя-2, Барысаўская і іншыя. Да пачатку Айчыннай вайны на ўсё ўзрастаючую магутнасць у рэспубліцы працавала 37.039 фабрык і заводаў. Разам з ростам прамысловасці рос рабочы клас, павышаўся з года ў год і матэрыяльна - культурны ўзровень яго жыцця.

Карэнныя змены за годы совецкай улады адбыліся ў беларускай вёсцы. З велізарнай сілай выявілася перавага калгаснага ладу. Калгасны лад адкрыў шырокі шлях селяніну да заможнага і культурнага жыцця. Там, дзе раней туліліся на палову жабрацкія беларускія вёскі, выраслі буйныя сельскагаспадарчыя арцелі з высока механізаванай гаспадаркай. Да 200.000 хутарскіх сялянскіх двароў былі ссялены ў багатыя калгасныя населішчы. Перад пачаткам Айчыннай вайны у рэспубліцы быў 10.261 калгас. На калгасных палях Беларусі працавала 9.855 трактараў, 1.592 камбайны і тысячы іншых землеапрацоўчых і ўборачных машын. З кожным годам у рэспубліцы павялічвалася пасеўная плошча, дасягнуўшы 5.931 тыс. га супроць 2.564 тыс. га ў 1913 годзе.

Павялічэнне пасеўных плошчаў і асабліва кармавых культур і многалетніх траў стварыла спрыяючыя ўмовы для развіцця соцыялістычнай жывёлагадоўлі ў рэспубліцы. У калгасах Беларусі было арганізавана 36.500 калгасных жывёлагадоўчых і птушкаводчых ферм, што ў сярэднім на адзін калгас складала 3,6 фермы.

Найвялікшае значэнне ў развіцці сельскай гаспадаркі і прамысловасці ў Беларусі мела гістарычная пастанова Соўнаркома Саюза ССР і Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) аб асушцы балот у Беларускай ССР і скарыстанне асушаных зямель калгасамі для пашырэння пасеўных плошчаў і сенажацяў. Гэтае рашэнне поўнасцю выказала даўнюю запаветную мару беларускага народа. Па самых скромных падліках, мерапрыемствы па асушцы балот забяспечылі дадаткова па вытворчасці зерневых 21 мільён пудоў, бульбы—36 мільёнаў пудоў, кок-сагыза—4 мільёны пудоў, канаплі-валакна—240 тысяч пудоў і сена—114 мільёнаў пудоў.

Годы совецкай улады ў Беларусі азнаменаваліся бурным ростам і росквітам культуры, навукі, мастацтва — нацыянальнага па форме і соцыялістычнага па зместу.

Беларусь пераўтварылася ў краіну суцэльнай пісьменнасці, пакрылася густою сеткаю школ, сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў. Каля 70 тысяч совецкіх настаўнікаў у 13.043 школах выхоўвалі больш 2 мільёнаў дзяцей. Звыш 16 тысяч студэнтаў — дзяцей рабочых, служачых, сялян і совецкай інтэлігенцыі — навучаліся ў 36 нанова створаных, добра абсталяваных вышэйшых навучальных установах. Больш 42 тысяч юнакоў і дзяўчат вучылася ў 153 спецыяльных сярэдніх школах і тэхнікумах.

Беларускі народ вырасціў і выхаваў тысячы сваіх нацыянальных, высока кваліфікаваных кадраў інжынераў, аграномаў, настаўнікаў, урачоў, работнікаў мастацтва, навукі і культуры, з якіх вырасла не мала дзяржаўных, партыйных дзеячоў і знатных людзей.

Велізарную навукова-даследчую працу вядзе створаная пры совецкай уладзе Беларуская Акадэмія Навук, якая мае ў сваім складзе 13 навукова-даследчых інстытутаў і іншых навуковых устаноў, якая вырасла ў буйны навуковы цэнтр.

Расцвіло беларускае мастацтва. Да пачатку Айчыннай вайны ў Беларусі было 23 тэатры, дзяржаўная філармонія, дзяржаўны ансамбль песні і танца, дзяржаўная карцінная галерэя, мастацкі і гістарычны музеі, 20 музычных школ, 5.486 масавых бібліятэк, 3.163 клубы, звыш тысячы кінотэатраў і больш 500 кінаперасовак.

Вялікіх гістарычных перамог у галіне развіцця народнае гаспадаркі, культуры, навукі і мастацтва, багатага і раданага жыцця дабіўся беларускі народ, дзякуючы штодзённым клопатам і дапамозе СНК СССР, Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна.

Гэтыя перамогі дасягнуты на аснове няўхільнага ажыццяўлення прынцыпаў ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, у неразрыўным саюзе і пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа. Іменна ў гэтым саюзе, у адзінстве і брацкай дружбе з вялікім рускім і з усімі іншымі народамі Совецкага Саюза заключаецца тытанічная сіла беларускага народа.

Нямецка-фашысцкія захопнікі — найзлейшыя ворагі чалавецтва, вераломна напаўшы на нашу Радзіму, перарвалі гэтае прыгожае жыццё і мірную творчую працу беларускага народа.

З першых дзён акупацыі немцы ўсюды прыступілі да разбурэння і знішчэння ўсіх матэрыяльных і культурных каштоўнасцей нашага народа.

Запалалі беларускія гарады і вёскі. Палілася патокамі нявінная народная кроў. У груды развалін пераўтвораны фашысцкімі вандаламі Мінск, Гомель, Віцебск, Магілёў, Брэст, Гродна, Бабруйск, Жлобін, Рагачоў і дзесяткі іншых гарадоў.

Спалены тысячы калгасных вёсак і паселішчаў. Фашысцкімі вандаламі ў Мінску разбурана Беларуская Акадэмія Навук, знішчана і раскрадзена дзяржаўная бібліятэка імені Леніна, якая налічвала звыш 2 мільёнаў тамоў кніг, раскрадзены каштоўнейшыя экспанаты жывапісу і скульптуры дзяржаўнай Карціннай Галярэі, разбураны Горацкі Сельскагаспадарчы інстытут, спалены і аграблены сотні бібліятэк, школ, клубаў і іншых культурных устаноў Беларусі.

Фашысцкія нягоднікі прынеслі для беларускага народа смерць і разбой, рабства і слёзы, шыбеніцы і папялішчы. Яны рашылі адабраць у беларускага народа ўсё тое, што так дорага і блізка яго сэрцу, знішчыць беларускую дзяржаўнасць, культуру, знішчыць большасць беларускага народа, а астатніх пераўтварыць у паслухмяных рабоў нямецкіх памешчыкаў і баронаў.

Нямецка-фашысцкія бандыты знішчылі сотні тысяч старыкоў, жанчын і дзяцей. Яны вешаюць, жывуцом паляць і па-зверску знішчаюць мірнае насельніцтва. А колькі насельніцтва гіне ад холада, голада, хвароб і невыноснай рабскай працы...

Стогнуць пад нямецкім ярмом мільёны людзей.

Фашысцкія разбойнікі нанеслі беларускаму народу цяжкія, пакутныя раны. Але якім-бы цяжкім не быў прыгнёт фашысцкага своевольства, ім не ўдалося зламаць сілу беларускага народа, яго волю да супраціўлення і імкненне да перамогі над каварным ворагам.

Беларускі народ ніколі не забудзе і ні за што не даруе нямецкім варварам іх здзекаў. Непакораны свабодалюбівы беларускі народ з першых дзён вайны па закліку вялікага Сталіна, разам з усімі народамі Совецкага Саюза ўзняўся на свяшчэнную вайну з нямецкімі захопнікамі.

Сыны беларускага народа плячом да пляча з усімі воінамі доблеснай Чырвонай Арміі змагаюцца на ўсіх франтах Айчыннай вайны за знішчэнне ворага, за вызваленне сваёй роднай зямлі. У гісторыю вялікай Айчыннай вайны ўжо ўпісана не мала старонак адвагі, мужнасці, гераізма сыноў беларускага народа.

Усяму Саюзу вядомы легендарныя імёны нацыянальных герояў, бясстрашных воінаў, майстроў айчыннай зброі, Герояў Совецкага Саюза, сыноў беларускага народа Гастэла, Даватара, Талаліхіна, Палаўчэні, Каўшарава, Антоненкі, віцэ-адмірала Драздa, снайпера Смалячкова і іншых.

У тыле нямецкай арміі, на часова захопленай беларускай зямлі, дзесяткі тысяч лепшых сыноў і дачок беларускага народа, якімі кіруе Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, аб'яднаўшыся ў сотні партызанскіх атрадаў, ні ўдзень, ні ўночы не даюць спакою ворагу, наносяць сур'ёзныя страты яго жывой сіле і тэхніцы, дэзарганізуюць яго тыл. У гарадах і вёсках, на дарогах, у полі і ў лесе — усюды нямецкіх акупантаў падсцерагае смерць ад рукі народных мсціўцаў — партызан.

Большэвікі Беларусі ў глыбокім падполлі сваёй самаадданай работай арганізуюць і ўзнімаюць беларускі народ на барацьбу з азвярэлым нямецкім фашызмам, няспынна ўсяляюць у сэрцы працоўных упэўненасць у хуткай перамозе над ворагам.

Спачатку Айчыннай вайны партызанамі Беларусі знішчана да 300 тысяч фашысцкіх салдат і афіцэраў, пушчана пад адкос звыш 5.000 варожых эшалонаў з жывой сілай і тэхнікай праціўніка, знішчана каля 4.000 паравозаў, больш 40.000 вагонаў, узарвана да 1.000 мастоў, знішчаны і спалены сотні варожых самалётаў і танкаў.

У партызанскай барацьбе вылучыліся народныя героі, імёны якіх авеяны бяссмертнай славай: Ціхон Бумажкоў, Канстанцін Заслонаў, Міхаіл Сільніцкі і дзесяткі іншых партызанскіх герояў, шырока вядомых ва ўсёй нашай краіне. Сваёй геройчнай барацьбой беларускія партызаны і партызанкі аказвалі і аказваюць неацанімую дапамогу Чырвонай Арміі ў яе барацьбе за вызваленне нашай радзімы ад нямецкіх захопнікаў.

Беларускі народ куе перамогу над ворагам не толькі са зброяй у руках. Рабочыя, работніцы, вучоныя, інжынеры, мастакі, пісьменнікі работнікі культуры і мастацтва, якія эвакуіраваліся ў глыб Совецкага Саюза, і ў вызваленых раёнах Беларусі сваёй геройчнай працай дапамагаюць Чырвонай Арміі, партызанам і партызанкам Беларусі знішчаць ворага. Яны аб'яднаны адной думкай, адным імкненнем зрабіць усё, каб наблізіць час вызвалення роднай зямлі ад нямецкіх бандытаў.

25-ую гадавіну стварэння Беларускай Совецкай Соцыялістычнай рэспублікі наш народ сустракае ў абстаноўцы, калі ідзе масавае выгнанне геройчнай Чырвонай Арміяй нямецка-фашысцкіх захопнікаў з нашай свяшчэннай зямлі.

Вызвалены ад нямецкіх захопнікаў многія раёны Магілёўскай, Віцебскай і Палескай абласцей. Амаль поўнасцю вызвалена Гомельская вобласць з горадам Гомель — буйнейшым прамысловым і культурным цэнтрам Беларусі. Чырвоная Армія вядзе баі на подступах да Віцебска, Магілёва, Оршы, Жлобіна і Рагачова.

Ідзе масавае выгнанне гітлераўскіх ордаў з беларускай зямлі, да свабоднага жыцця вяртаюцца беларускія гарады і вёскі. З радасцю беларускі народ сустракае сваіх родных сыноў, сваіх вызваліцеляў—воінаў Чырвонай Арміі.

Жаданы час нашай перамогі над ворагам набліжаецца. Але «перамогу можна ўпусціць, калі ў нашых радах з'явіцца самазаспакоенасць», — гаворыць таварыш Сталін,— «перамога не даецца без барацьбы і напружання. Яна бярэцца з бою. Перамога цяпер блізка, але, каб яе заваяваць, неабходна новае напружанне сіл, самаадданая праца ўсяго тылу, умелыя і рашучыя дзеянні Чырвонай Арміі на фронце».

Гэтае мудрае ўказанне таварыша Сталіна ставіць вялікія і складаныя задачы перад нашым народам. Неабходна яшчэ з большай сілай шырыць усенародны партызанскі рух, разбураць камунікацыі ворага, дэзарганізаваць тыл праціўніка, знішчаць яго тэхніку і жывую сілу, знішчаць сродкі сувязі, узрываць і падрываць воінскія склады з боеприпасамі, амуніцыяй і харчаваннем, не даваць знішчаць беларускіх вёсак і гарадоў, уганяць беларускага насельніцтва на катаргу ў Германію. Ствараць ворагу невыносныя ўмовы, бязлітасна знішчаць ворага скрозь і ўсюды, не даваць яму спакою ні ўдзень, ні ўночы—да поўнага разгрому і выгнання яго з нашай зямлі.

Найважнейшай задачай беларускага народа ў вызваленых раёнах з'яўляецца аказанне ўсямернай дапамогі наступаючай Чырвонай Арміі, набліжаючы гэтым самым хутчэйшую перамогу над ворагам.

Вялікія задачы стаяць перад беларускім народам па аднаўленню ў вызваленых ад нямецкай акупацыі вёсках, гарадах і раёнах разбуранай немцамі гаспадаркі—прамысловасці, транспарта, сельскай гаспадаркі, соцыяльна-культурных устаноў і комунальна-жыллёвай гаспадаркі.

Сыны Беларусі, як і ўсе народы Совецкага Саюза, адказваюць на заклік вялікага правадыра новымі баявымі і працоўнымі подзвігамі.

Сёння ў гэты знамянальны дзень, пагляды і пачуцці ўсяго беларускага народа накіраваны да вялікага правадыра і палкаводца совецкага народа, да арганізатара беларускай дзяржаўнасці, да натхніцеля і арганізатара ўсіх нашых перамог, да лепшага друга беларускага народа—да таварыша Сталіна. У самыя цяжкія дні вайны, калі Чырвоная Армія з баямі, знясільваючы ворага, адступала з Беларусі, кожны беларускі патрыёт гаварыў сабе: «Яна вернецца, Сталін нас не забудзе, ён прышле нам дапамогу».

І гэтая дапамога прышла. Чырвоная Армія ідзе наперад па нашай роднай беларускай зямлі. І кожны з нас ведае, што блізак, зусім блізак, дзень поўнага вызвалення нашай роднай зямлі. Пад сцягам Леніна, пад кіраўніцтвам Сталіна мы пойдзем наперад, на поўны разгром нямецкіх акупантаў і выгнанне іх за межы нашай радзімы.

І. БЫЛІНСКІ

Старшыня Соўнаркома Беларускай ССР

ЗМАГАРЫ ЗА СОВЕЦКУЮ БЕЛАРУСЬ.

Партызанскі атрад «Мсцівец», які дзейнічаў у Рэчыцкім раёне, наганяў страх і паніку на нямецкія гарнізоны. Атрад разам з часцямі Чырвонай Арміі вызваляў г. Рэчыцу ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

НА ЗДЫМКУ: Група партызан атрада «Мсцівец».

ПРЫВІТАННІ БЕЛАРУСКАМУ НАРОДУ

Ленінскаму Комуністычнаму Саюзу моладзі Беларускай ССР

У дзень 25-годдзя Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі Цэнтральны Камітэт ВЛКСМ ад імя комсамольцаў і моладзі Совецкага Саюза шле гарачае прывітанне слаўнаму комсамолу і моладзі Совецкай Беларусі.

У жорсткіх баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі сустракае Беларусь свой юбілей.

Чырвоная Армія пад кіраўніцтвам вялікага Маршала таварыша Сталіна гоніць немцаў з роднай зямлі. Крок за крокам ачышчаецца Совецкая Беларусь ад нямецкіх варвараў. Верныя сыны народа, комсамольцы і комсамолкі Беларусі мужна змагаюцца ў радах Чырвонай Арміі і ў партызанскіх атрадах. Радзіма не забудзе імёнаў герояў, якіх вылучыў комсамол Беларусі ў дні Айчыннай вайны. Недалёк той час, калі ўся Беларусь вернецца да свабоднага працоўнага жыцця, а беларускія гарады і вёскі ўстануць з руін яшчэ багацейшымі і прыгажэйшымі. Перамога блізка, але яе трэба заваяваць. Для поўнага і канчатковага разгрому ворага трэба новае напружанне сіл.

Маладыя патрыёты, комсамольцы і комсамолкі Совецкай Беларусі! Мацней удары па ворагу, набліжайце радасны дзень вызвалення! Шырэй распальвайце полымя партызанскай барацьбы, знішчайце нямецкіх захопнікаў, дапамагайце наступаючай Чырвонай Арміі! З вамі — уся совецкая моладзь, усе совецкія людзі.

Цэнтральны Камітэт ВЛКСМ выказвае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што комсамол Беларусі з чэсцю выканае свой абавязак перад Радзімай, будзе і надалей самаадданa змагацца за поўнае вызваленне нашай зямлі ад нямецкіх захопнікаў, еднаць і весці за сабой моладзь, выхоўваючы яе ў духу совецкага патрыятызма, беззаветнай адданасці партыі Леніна—Сталіна.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ ВЛКСМ.

Вітаем са святам

Маскоўскі Мастацкі Тэатр рад вітаць працоўных Беларусі ў сувязі з нацыянальнай дзяржаўнай урачыстасцю—25-годдзем Совецкай Соцыялістычнай Беларускай Рэспублікі.

Наша брацкая кроўная блізкасць стала яшчэ мацнейшай за час Айчыннай вайны. Нас родніць агульнасць найглыбейшых народных інтарэсаў, імкненняў і пачуццяў, агульнасць культуры і больш за ўсё—наша агульная любоў да Радзімы і агульная нянавісць да яе ворагаў. Мастацкі тэатр ведае Совецкую Беларусь, быў творча звязан з ёю, іграў для яе свае спектаклі. Ён ведаў росквіт яе жыцця і ведае цяпер самаадданую, мужную барацьбу беларускага народа з ненавіснымі захопнікамі, разбуральнікамі народнага шчасця. Родная Чырвоная Армія вызваляе адзін за другім беларускія гарады, адраджаючы спакутаваны народ да новага жыцця, нясучы на сваіх сцягах справядлівую адплату нямецкім грабежнікам і забойцам.

Мы цвёрда верым у хуткую канчатковую перамогу нашай Радзімы, якая прынясе новую славу Совецкай Беларусі, яе байцам і партызанам, усім, хто змагаўся за яе свабоду і незалежнасць.

Н. ХМЯЛЕЎ,

мастацкі кіраўнік МХАТ СССР імені М. Горкага, Народны артыст Саюза ССР, лаўрэат Сталінскай прэміі.

Сардэчна віншую

Сардэчна віншую працоўных Совецкай Беларусі са святам 25-годдзя і з Новым годам.

Я шчаслівы тым, што нацыянальнае свята Беларускай рэспублікі супадае з новымі выдатнымі поспехамі нашай геройчнай арміі, якая вызваляе беларусаў ад кашмару нямецкай акупацыі.

Я радуюся гэтаму ўдвайне—як беларус па паходжанню і як грамадзянін Совецкага Саюза. Веру цвёрда, што хутка надыйдзе дзень поўнага вызвалення Беларусі ад варожых ордаў.

Слава беларускім патрыётам, якія змагаюцца з такой беззаветнай храбрасцю! Слава непераможнаму беларускаму народу!

Васілій КАЧАЛАЎ,

Народны артыст Саюза ССР, лаўрэат Сталінскай прэміі.

Разлік

Калі ў баях здабудзем шчасце,
каб рэпрадуктары гулі:
— Сягоння ноччу нашы часці
мяжу Нямеччыны прайшлі!
Як толькі дойдзе гэта слова
па хвалях наступу штыкоў
ад прыгранічных хат вясковых
да ўсіх стаптаных гарадоў,
да ўсіх, адкуль навалу гоніш,
прыладаваўшы чорны дыск,—
мы вернемся: ты ў свой Варонеж,
а я падамся проста ў Мінск.
Тады на суд у шэры Гамбург
збяруцца грузчыкі з партоў,
і апынецца дробных крам бог
у моцнай клетцы для звяроў.
І наш знаймуючы парадак—
ад маладосці рызыкант!—
па іхных ліпавых прысадах
совецкі пройдзе лейтэнант.
Уздымуць голас нашы хаты,
што рабства дзень перажылі:
— Вы ўзялі права на пачатак,
мы маем права на разлік!

Максім ЛУЖАНІН.

Разам з вамі

Усеславянскі Камітэт у Маскве ад імя ўсіх славянскіх народаў шле вам, геройчным сынам і дочкам брацкага беларускага народа, гарачае прывітанне ў дзень 25-годдзя дзяржаўнай самастойнасці Беларусі, дасягнутай пры дапамозе і падтрымцы вялікага рускага народа.

У летапісах свяшчэннай Айчыннай вайны, якую вядзе Совецкі Саюз, залатымі літарамі будуць запісаны геройчныя подзвігі беларускага народа ў барацьбе супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Самаадданая барацьба совецкага народа і нямеркнучыя ў вяках стойкасць і гераізм сыноў і дачок Беларусі служаць невычарпальнай крыніцай натхнення і вялікімі прыкладамі для ўсіх славянскіх народаў, што вядуць смяртэльны бой за сваю свабоду і незалежнасць супроць гітлераўскіх прыгнятальнікаў. Імёны такіх беларусаў, як Нікалай Гастэла, генерал Леў Даватар—слаўных прадстаўнікоў Чырвонай Арміі і такіх волатаў партызанскай барацьбы, як Ціхон Бумажкоў, Фёдар Паўлоўскі, Канстанцін Заслонаў, сталі роднымі для ўсяго славянства.

Вы сустракаеце сваё знамянальнае дзяржаўнае і нацыянальнае свята ў смяротэльных бітвах з ненавісным ворагам. Але ўжо недалёк дзень, калі зззяючая перамога завершыць геройчную барацьбу. Усе славянскія народы з радасцю бачаць, як пад магутнымі ўдарамі Чырвонай Арміі з фронта і рашучымі налётамі беларускіх партызан з тылу, армія нямецка-фашысцкіх захопнікаў вымушана адкатвацца на захад. Скора пераможны сцяг будзе развявацца над усёй беларускай зямлёй. Няхай яшчэ мацнейшымі будуць удары па ворагу, няхай усё шырэй разгортваецца партызанскі рух у Беларусі! Тым хутчэй будзе разгромлена і знішчана гітлераўская армія.

Помніце, што разам з вамі супроць гітлераўскіх полчышч змагаецца геройчная народна-вызваленчая армія Югаславіі, вядуць самаадданую барацьбу патрыёты Польшчы і Чэхаславакіі. Разам з вамі і ўсім совецкім народам — народы Англіі, Злучаных Штатаў Амерыкі і ўсе свабодалюбівыя народы свету. Чым мацней будуць аб'яднаныя ўдары па фашысцкаму зверу, тым хутчэй будзе дасягнута перамога, тым хутчэй пераможа справядлівасць, праўда і свабода для мільёнаў нашых братоў славян і іншых народаў, заняволеных Гітлерам.

Ваша свята супадае з першым днём надыходзячага Новага года. Няхай гэты год увойдзе ў гісторыю чалавецтва як год перамогі цывілізацыі і дэмакратыі над змрочнымі сіламі фашызма!

Няхай надыходзячы год авее новай славай народы, якія змагаюцца супроць гітлерызма!

УСЕСЛАВЯНСКІ КАМІТЭТ.

Прэзідыуму Вярхоўнага Совета БССР, Совету Народных Камісараў БССР, ЦК КП(б) Беларусі

Брацкаму беларускаму народу, які святкуе 25-годдзе сваёй нацыянальнай незалежнасці, Саюз Польскіх патрыётаў у СССР, ад імя палякаў, пражываючых на тэрыторыі Совецкага Саюза, шле свае гарачыя віншаванні.

За 25 год Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі беларускі народ зрабіў велізарны крок наперад ва ўсіх галінах эканамічнага і культурнага жыцця.

Гэты творчы рух беларускага народа па шляху прагрэса быў нечакана перарван зверскім нашэсцем тэўтонскіх разбойнікаў. Густа арасілася крывёю беларуская зямля. Прыгожыя гарады пераўтварыліся ў развалiны, абгарэлыя сцены засталіся на месцы квітнеючых вёсак.

Польскі народ, які звязаны з беларускім народам тысячагадовымі ніцямі суседства, культурных узаемаадносін і агульнай барацьбы за свабоду, сёння разам з вашым народам пакутуе і змагаецца супроць таго-ж самага гістарычнага ворага. Аб'яднаны з беларускім народам у барацьбе за агульную святую справу, ён добра разумее і спачувае трагедыі брацкага беларускага народа.

Сёння, у дзень вашага нацыянальнага свята, мы хочам вас запэўніць, што ў гэтых цяжкіх выпрабаваннях, якія выпалі на долю беларускага народа, польскі народ знаходзіцца разам з вамі, перажывае разам з вамі вашу нядолю, змагаецца разам з вамі з агульным ворагам, радуецца разам з вамі блізкай перамозе над подлым ворагам.

Партызанскі рух на нашай радзіме зліваецца з геройчнымі справамі вашых народных мсціўцаў. Польскі салдат, салдат 1 дывізіі імені Тадэуша Касцюшкі са зброяй у руках засведчыў брацтва нашых народаў. Недалёк ужо дзень, калі для нашых народаў праб'е гадзіна вызвалення і адраджэння да новага жыцця. Мы глыбока ўпэўнены, што ў гэтую новую эру адраджэння, якая нас чакае, нашы народы ўвойдуць у згоду, ва ўзаемную дружбу і брацтва.

Няхай жыве геройчны беларускі народ!

Няхай жыве дружба польскага і беларускага народаў!

ГАЛОЎНАЕ ПРАЎЛЕННЕ САЮЗА ПОЛЬСКІХ ПАТРЫЁТАЎ У СССР.

Братам беларусам

Совецкія пісьменнікі ад душы вітаюць вас у знамянальны дзень 25-годдзя ўтварэння Совецкай Беларусі.

Беларускі народ на працягу сваёй гісторыі быў звязан кроўнымі ўзамі брацтва з вялікім рускім народам.

Кастрычніцкая Соцыялістычная рэволюцыя зрабіла непарушным гэта адзінства беларусаў з рускімі, а ў роўнай меры з іншымі брацкімі народамі, якія згуртаваліся вакол Вялікай Русі і за кароткі час пераўтварыла некалі адсталую Беларусь у квітнеючую перадавую рэспубліку магутнай совецкай дзяржавы.

Толькі ва ўмовах совецкага ладу, пад мудрым правадырствам Сталіна была ажыццёўлена гістарычная місія з'еднання ўсяго беларускага народа ў межах свабоднай Совецкай Беларускай рэспублікі.

Вераломны напад Гітлера на Совецкі Саюз зрабіў квітнеючую Беларусь арэнай крывавай барацьбы. Агалцелы германскі фашызм паставіў перад сабой дзікую мэту — знішчыць славянскія народы, ліквідаваць незалежнасць совецкіх народаў, адабраць у іх усе дасягненні культуры і пераўтварыць свабодных совецкіх людзей у паслухмяных рабоў.

З першых дзён вайны народы нашай Бацькаўшчыны сказалі: не бываць гэтаму! Грудзьмі яны ўсталі на абарону незалежнасці і чэсці совецкае дзяржавы. Беларускія воіны ў радах Чырвонай Арміі самаадданa б'юцца на ўсіх франтах Айчыннай вайны. Імёны герояў Совецкага Саюза Гастэла, Заслонава, Сільніцкага, Бумажкова, Паўлоўскага, бяссмертных сыноў бяссмертнай Беларусі, вядомы ўсяму свету. Па ўсім свеце грыміць слава беларускіх партызан, якія разбураюць нямецкія тылы, караюць і нішчаць крывавых гвалтаўнікоў.

Подзвігі беларускіх людзей, аддаўшых усе свае сілы для перамогі над фашысцкімі нягоднікамі, надоўга астануцца ў памяці чалавецтва як узоры велічнасці духу, на якую здольны народ, які кіруецца бяссмертнымі ідэямі Леніна і Сталіна.

Ні на хвіліну не спынілася і творчая дзейнасць беларускай інтэлігенцыі, якая ў мінулым слаўна такімі імёнамі, як Васіль Цяпінскі, Ігнат Буйніцкі, Максім Багдановіч, і якая дала выдатных асветнікаў беларускага народа, вядомых совецкіх пісьменнікаў Янку Купалу, Якуба Коласа, якая стварыла цудоўную совецкую літаратуру.

Вучоныя, артысты, пісьменнікі, мастакі Совецкай Беларусі стварылі за час вайны нямала новых каштоўнасцей, якія натхняюць беларускі народ на свяшчэнную барацьбу з захопнікамі.

25-годдзе БССР беларускі народ адзначае ў радасныя дні, калі ідзе масавае выгнанне нямецка-фашысцкіх захопнікаў з беларускай зямлі. Блізіцца час, калі беларускія гарады, пушчы, палі і нівы зноў будуць свабоднымі, калі зноў зацвіце ў радасці і шчасці Совецкая Беларусь у дружнай сям'і свабодных Совецкіх Рэспублік.

Няхай жыве вялікі геройчны беларускі народ!

Няхай жыве сталінскае баявое адзінства совецкіх народаў!

Няхай жыве наш правадыр і настаўнік Сталін!

Праўленне Саюза Совецкіх пісьменнікаў:

Н. Асееў, В. Бахмецееў, В. Біль-Белацаркоўскі, В. Верасаеў, В. Вішнеўскі, В. Герасімава, Ф. Гладкоў, К. Гарбуноў, М. Зошчанка, В. Іваноў, Бела Ілеш, А. Караваева, В. Кірпоцін, Г. Лахуці, Л. Леонаў, С. Маршак, А. Новікаў-Прыбой, Б. Пастэрнак, Н. Пагодзін, М. Прышвін, Л. Сейфуліна, А. Серафімовіч, М. Сланімскі, Л. Собалеў, Н. Ціханаў, А. Талстой, К. Трэнёў, А. Фадзееў, К. Федзін, М. Шагінян, І. Эрэнбург, П. Юдзін, А. Капыленка, І. Фефер, В. Лебядзеў-Кумач, В. Катаеў, А. Карнейчук, Ф. Беразоўскі, Л. Касіль, Ю. Лібедзінскі, П. Маркіш, Л. Нікулін, О. Форш.

Блізак дзень вызвалення

Дарагія браты і сёстры Беларусі! У дзень нацыянальнага свята — 25-годдзя Совецкай Беларусі, — шлем вам гарачае прывітанне.

Цяжкая гадзіна выпала на долю шматпакутнай Беларусі. Нямецкія орды топчуць яе землі, паляць мірныя сёлы, разбураюць гарады. Гітлераўцы хочуць знішчыць Беларусь, яе культуру, яе народ.

Не бываць гэтаму! Разам з усімі совецкімі народамі змагаюцца беларусы на франтах Айчыннай вайны, змагаюцца яны і ў глыбокім тыле ворага, як народныя мсціўцы. Далёка за межамі Совецкага Саюза вядомы слаўныя справы беларускіх партызан і партызанак.

Перамога блізка. Блізак час адплаты Гітлеру і яго подлым паслугачам за ўсе іх злачынствы, зробленыя на совецкай зямлі.

Блізак час, калі зноў слаўныя сыны і дочкі беларускага народа, ачысціўшы сваю зямлю ад нямецкіх прыгнятальнікаў, возьмуцца за аднаўленне сваёй цудоўнай краіны.

Няхай жыве наша Совецкая Беларусь!

Няхай жывуць яе слаўныя сыны і дочкі, непрымірымыя барацьбіты супроць нямецкіх захопнікаў!

Старшыня антыфашысцкага камітэта совецкіх жанчын

Валенціна ГРЫЗАДУБАВА.

Адказны сакратар камітэта

Таццяна ЗУЕВА.

Яшчэ прыгажэй расцвіце Беларусь!

Чвэрць веку прайшло, як беларускі народ атрымаў сваю дзяржаўнасць. У яркім сузор'і Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік народ Беларусі гіганцкімі крокамі ішоў наперад да шчасця, да раданага жыцця.

Небачна расцвіло мастацтва народа. З радасным хваляваннем сачылі маскоўскія гледачы, работнікі мастацтва сталіцы за яркімі, цудоўнымі спектаклямі беларускіх тэатраў у часе дэкады беларускага мастацтва ў Маскве, якая вылілася ў сапраўднае нацыянальнае свята.

Але вось наступілі годы ліхалецця. Крыважэрныя зграі нямецка - фашысцкіх акупантаў абрушыліся на совецкую зямлю і першы ўдар прыняла на сябе Совецкая Беларусь. У геройчнай барацьбе з подлым ворагам загартаваўся, узмужнеў беларускі народ, стаў яшчэ больш стойкім і згуртаваным. Легендарнай славай авеяны баявыя справы беларускіх партызан і партызанак—адважных сыноў і дочак нашай любімай радзімы.

Геройчная Чырвоная Армія пачала вызваленне беларускай зямлі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. Мы верым—устануць з руін і папялішч цудоўныя гарады і вёскі Беларусі, расцвіце яна яшчэ прыгажэй у вольнай сям'і рэспублік Совецкага Саюза.

Няхай жыве свабодная Совецкая Беларусь!

А. ПІРАГОЎ,

Народны артыст Саюза ССР, лаўрэат Сталінскай прэміі.

СЛАЎНЫЯ СЫНЫ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА, МУЖНЫЯ ЗМАГАРЫ СУПРОЦЬ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ АКУПАНТАЎ. НА ЗДЫМКУ, злева направа (у ніжнім радзе): Герой Соцыялістычнай Працы В. Мурзіч, Героі Совецкага Саюза Ф. Смалячкоў, Н. Гастэла, Л. Даватар, Ц. Бумажкоў, К. Заслонаў, вядомая партызанка Рыма Шаршнёва, Героі Совецкага Саюза М. Сільніцкі і В. Лабанок У верхнім радзе: Героі Совецкага Саюза А. Мельнікаў, І. Каўшараў, Ф. Паўлоўскі, М. Антоненка, старэйшы палескі партызан В. Талаш, Героі Совецкага Саюза Г. Палаўчэня, В. Талаліхін, Герой Соцыялістычнай Працы А. Янкоўскі, Герой Совецкага Саюза В. Казлоў.

БОЛЬШЭВІКІ Ў ВАРОЖЫМ ТЫЛЕ

У тыя памятныя дні, калі над краінай прагучаў заклік таварыша Сталіна аб арганізацыі партызанскай барацьбы ў тыле ворага, сотні і тысячы совецкіх патрыётаў Піншчыны ўзяліся за зброю і сталі ў рады народных мсціўцаў.

Усімі магчымымі сродкамі шкодзіць акупантам, знішчаць іх жывую сілу і тэхніку, узнімаць самыя шырокія масы на выкананне указанняў тав. Сталіна аб партызанскай вайне — такія задачы паставіў перад большэвікамі Палесся Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі большэвікоў Беларусі. І выкананню гэтых баявых задач мы падначалілі ўсю дзейнасць Пінскай абласной партыйнай арганізацыі. Абласны камітэт КП(б)Б разгарнуў шырокую масава-палітычную работу сярод насельніцтва акупіраваных раёнаў.

З кожным днём раслі і мацнелі рады партызан, гэтых грозных мсціўцаў нямецкім акупантам за кроў і слёзы народа, за жудасныя злачынствы на нашай зямлі. К канцу 1942 года ў вобласці ўжо былі дзесяткі партызанскіх атрадаў і дыверсійных груп. У іх налічвалася многа тысяч партызан. З кожным днём рос рахунак нашай помсты крывавым бандытам.

Гадавіну Кастрычніцкай рэволюцыі партызаны Піншчыны адзначалі ўжо такімі баявымі поспехамі, якія наганялі на акупантаў жах і збянтэжанасць. Намі быў разбіты нямецкі гарнізон на станцыі Сянкевіч, поўнасцю знішчана сама станцыя і ўся яе гаспадарка, разбураны чыгуначны мост на рацэ Лань. У часе гэтай аперацыі мы ўзарвалі эшалон, які ішоў на фронт. Ад 48 вагонаў, нагружаных авіябомбамі і снарадамі, засталося адно ламачча і попел.

Неўзабаве пасля гэтага сіламі партызанскага злучэння было арганізавана наступленне на гарнізоны трох раёнаў. К канцу 1942 года партызаны, разграміўшы нямецкія гарнізоны, знішчыўшы нямецкія камендатуры і паліцэйскія ўчасткі, аднавілі ў гэтых раёнах сваю родную совецкую ўладу. Раённыя камітэты партыі разгарнулі сярод насельніцтва шырокую палітычную дзейнасць. Насельніцтва ва ўсім дапамагала партызанам: збірала і здавала зброю, дзялілася харчаваннем і вопраткай.

Па раённых і сельскіх советах былі адноўлены Советы дэпутатаў працоўных. Насельніцтва стала жыць поўным совецкім жыццём. У асобе партызан яно бачыла сваіх абаронцаў і заступнікаў.

Хлуслівая гітлераўская прапаганда пацярпела поўны правал. Насельніцтва не верыла і не верыць ніводнаму нямецкаму слову, яно высмейвае і адразу-ж выкрывае ўсе недарэчныя патугі гітлераўскіх ашуканцаў. Затое з якой прагнасцю людзі ловяць кожную навіну з роднай Масквы. Разам з усім совецкім народам яны радуюцца поспехам Чырвонай Арміі, кожны дзень з захапленнем чытаюць зводкі Совінформбюро, якія распаўсюджваюць па ўсіх вёсках нашы партызаны-агітатары.

На Піншчыне выходзіць абласная газета «Палеская праўда», раённыя газеты «Авангард», «Палессе», якія з'яўляюцца магутнай зброяй партыйнага падполля і партызанскіх атрадаў у барацьбе з нямецкімі акупантамі.

Сотні вёсак вылучылі сваіх разносчыкаў, якія распаўсюджваюць газеты па дварах. З асаблівай цікавасцю насельніцтва чытае родную «Праўду». Часта адзін яе экземпляр абыходзіць да трыццаці вёсак і беражліва перадаецца з рук у рукі.

У зоне дзейнасці партызанскіх атрадаў партарганізацыя вобласці кіравала ў 1943 годзе веснавой сяўбой, уборкай, абмалотам і захаваннем ураджаю. Нямецкім акупантам не ўдалося забраць у насельніцтва ні аднаго зярняці.

Магутнае наступленне Чырвонай Арміі і ўступленне яе на беларускую зямлю выклікала нябачны размах партызанскай барацьбы на Палессі. Цяпер партызаны накіравалі свае галоўныя і рашучыя ўдары па камунікацыях ворага, па ўсіх палескіх чыгунках і дарогах. Мы стварылі такое становішча, што у зоне нашай дзейнасці па цэлых тыднях не працуюць чыгункі, а па дарогах не можа прайсці ні адна варожая аўтамашына. Партызаны вывелі са строю Днепра-Бугскі канал, па якім немцы пераўлялі на ўсход ваенныя грузы. Мы спусцілі пад адкос 45 нямецкіх эшалонаў, знішчылі 47 паравозаў, 510 вагонаў з узбраеннем і ваеннай тэхнікай, узарвалі 108 мастоў, 4 электрастанцыі, знішчылі тэлеграфна-тэлефоннай сувязі працягласцю на 162 кілометры, разграмілі 23 нямецкія ўстановы і інш.

Гэтых поспехаў мы дабіліся пры штодзённай дапамозе Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б і кіраўніцтве арганізатара партызанскага руху на Беларусі таварыша Панамарэнка.

Партарганізацыя вобласці за час сваёй дзейнасці ва ўмовах падполля выхавала людзей, да канца адданых партыі Леніна — Сталіна і нашай радзіме. З радавых партызан, з нізавых працаўнікоў выраслі выдатныя палітычныя кіраўнікі, камандзіры атрадаў і брыгад, сакратары райкомаў партыі, такія, як т.т. Максім Б., Фёдар К., Рыгор І., тав. Л.—сакратары падпольных раённых партыйных камітэтаў; такія, як камандзіры партызанскіх злучэнняў — генерал-маёр Васіль К., Андрэй С., Міхаіл Г., Павел К. Гаўрыла С. і іншыя.

Ва ўмовах мужнай партызанскай барацьбы мы выхавалі баявую комсамольскую арганізацыю, якая можа ганарыцца такімі бясстрашнымі героямі, як Іван Ч., Эдуард Н., Алесь К., Яўціхій У. і інш. Комсамольская арганізацыя вядзе сярод моладзі шырокую выхаваўчую работу, арганізуе новыя партызанскія маладзёжныя групы. Комсамольцы-прапагандысты і агітатары карыстаюцца ў насельніцтва павагай і любоўю.

Партыйная арганізацыя Палесся, яе падпольныя камітэты сістэматычна зрываюць усе мерапрыемствы фашысцкіх акупацыйных улад. Наша дзейсная большэвіцкая прапаганда выкрывае хлуслівасць і правакацыйную сутнасць бандыцкай гітлераўскай палітыкі.

У пачатку 1943 года немцы пачалі ўгон совецкіх людзей на катаржныя работы ў Германію. Ніхто, ні адзін чалавек не паверыў іх абяцанкам і балбатні аб нямецкіх «малочных рэках з кісельнымі берагамі». Фашысты паслалі ў вёскі карныя атрады, у ход пайшлі аўтамат і дубінка, пачаліся гвалты і здзекі. 11 ліпеня ў вёсцы Вулька гітлераўцы схапілі 156 сем'яў і завезлі іх у горад Лунінец для адпраўкі ў Германію. Камандаванне партызанскага злучэння рашыла на чым-бы там ні стала выратаваць совецкіх людзей. Тае-ж ночы партызаны напалі на перасыльны лагер, знішчылі варту і вывелі ўсіх совецкіх людзей у лясы.

Совецкія людзі, натхнёныя заклікам вялікага правадыра і палкаводца таварыша Сталіна, з надзеяй глядзяць на ўсход. Яны прагна прыслухоўваюцца да гулу гармат і магутнага поступу роднай Чырвонай Арміі, якая ачышчае беларускую зямлю ад агідных нямецкіх захопнікаў.

Беларускае Палессе, авеянае легендарнай славай барацьбы супроць нямецкіх захопнікаў, сустракае 25-ю гадавіну ўтварэння Беларускай Совецкай Рэспублікі новымі магутнымі ўдарамі па нямецкіх акупантах. Разам з роднай Чырвонай Арміяй пінскія партызаны знішчаюць крывавых гітлераўскіх забойцаў і гвалтаўнікоў.

Генерал-маёр А. Е. КЛЯШЧОЎ.

СЛАВА БРАЦКАМУ НАРОДУ!

У бурах Вялікай Айчыннай вайны сустракае брацкая Беларусь сваё слаўнае дваццаціпяцігоддзе.

Усё далей і далей на захад ідзе наша слаўная Чырвоная Армія, у радах якой геройчна змагаюцца адважныя сыны беларускага народа.

Мы ніколі не забудзем бяссмертнага подвіга Гастэла! Разам з вамі мы ганарымся слаўным імем Даватара. З захапленнем прыслухоўваемся мы да грозных раскатаў партызанскай, усенароднай вайны, якая кіпіць у тыле ў подлых нямецкіх людаедаў.

Слава вам, нашы беларускія браты і сёстры!

Прыміце прывітанне і любоў старой рускай актрысы. Я ўпэўнена, што выкажу пачуцці ўсіх маіх таварышаў, калі скажу:

Мы ганарымся таленавітым і адважным народам брацкай Беларусі.

Мы любім і цэнім яго цудоўныя песні, яго выдатных актораў і музыкантаў.

Мы верым і ведаем, што блізка дзень, калі над вызваленымі абшарамі беларускай зямлі зноў пранясуцца незабыўныя мелодыі нашых песень, якія сальюцца ва ўрачыстым гімне нашай перамогі.

Слава і нізкі паклон вам, нашы родныя і любімыя беларускія браты і сёстры!

Аляксандра ЯБЛАЧКІНА,
Народная артыстка СССР
лаўрэат Сталінскай прэміі.

АД ЎСЯГО СЭРЦА

Ад усяго сэрца, ад усёй душы віншую Совецкую Беларусь з 25-годдзем яе ўтварэння. Беларускі народ сустракае свой юбілей у дні Вялікай Айчыннай вайны. Нямецка - фашысцкія захопнікі топчуць свяшчэнныя землі Беларусі, але блізак час яе вызвалення.

Чырвоная Армія вызваляе беларускую зямлю. Слаўныя беларускія партызаны вядуць геройчную барацьбу з захопнікамі ў варожым тыле, пускаюць пад адкос варожыя эшалоны, знішчаюць паганую немчуру.

Беларусь была і будзе Совецкай!
Няхай жыве Совецкая Беларусь!
Смерць нямецкім захопнікам!

Д. ШАСТАКОВІЧ,
кампазітар, лаўрэат Сталінскай прэміі.

Кандрат КРАПІВА

ПАД ЗНАКАМ ПЕРАМОГІ

25 год жыве наша Беларусь, як совецкая дзяржава. 25 год наша рэспубліка займае пачэснае месца як роўная сярод роўных у дружнай брацкай сям'і совецкіх рэспублік. За гэты час у Беларусі нарадзілася і вырасла цэлае пакаленне людзей, якія аб цяжкім мінулым нашай краіны ведаюць толькі з апавяданняў сваіх бацькоў ды з твораў нашых паэтаў і пісьменнікаў. Пры самым сваім з'яўленні на свет яны ўжо дыхалі чыстым совецкім паветрам. Ім было забяспечана ўсё, каб яны маглі жыць, расці і набірацца розуму.

У совецкіх людзей выпрацавалася самае высокае разуменне аб тым, якім павінен быць чалавек і як ён павінен жыць сярод іншых людзей. У святле гэтых высокіх ідэалаў совецкія людзі бачылі, што многае з таго, што засталося нам у спадчыну ад мінулага, перашкаджае людзям стаць людзьмі ў найвышэйшым і самым благародным сэнсе гэтага слова. І яны паставілі сабе вялікую мэту — адбудаваць нашу сапраўднасць так, каб яна спрыяла развіццю ўсіх духоўных сіл і якасцей чалавека.

Найбольш свядомыя і найбольш актыўныя людзі, з'яднаныя ў радах комуністычнай партыі большэвікоў, сталі ў авангардзе гэтай справы. Яны выбралі сабе ў правадыры самага мудрага і самага справядлівага і пад яго кіраўніцтвам павялі за сабой на вялікі працоўны подзвіг усю масу совецкага народа.

У гэтым вялікім паходзе за чалавечае шчасце беларускі народ не быў у ліку апошніх. Стаўшы ўпершыню за ўсю сваю гісторыю поўнапраўным гаспадаром сваёй зямлі, ён з энтузіязмам пачаў прыводзіць гэту зямлю ў парадак, счышчаючы з яе гразь і твань мінулага. За годы совецкай улады змянілася само аблічча нашай краіны: на месцы адвечнай багны закаласіўся багаты ўраджай, многія нашы гарады ператварыліся ў буйныя індустрыяльныя цэнтры. Але яшчэ больш было зроблена для ачышчэння душы беларускага чалавека ад лішаёў і наростаў праклятага мінулага. У псіхіцы беларуса і следу не засталося ад ранейшай прыбітасці, пачуцця крыўды, адчування сваёй нероўнапраўнасці, няўпэўненасці ў заўтрашнім дні.

Вырасла пакаленне людзей актыўных і жыццерадасных, смелых і гордых. Гордых тым, што яны ідуць у авангардзе чалавецтва, у першых радах барацьбітоў за перабудову свету. Ім ужо не прыходзілася заяўляць, як заяўляў раней беларускі народ вуснамі свайго паэта аб сваім праве «людзьмі звацца». Гэта права і ўсё, што з яго вынікае, дала беларускаму народу Кастрычніцкая рэволюцыя.

Але ў той час, калі мы будавалі сваё і закладвалі фундамент для шчасця ўсяго чалавецтва, у гэты самы час чорныя сілы разбурэння распрацоўвалі свае пякельныя [illegible] і рыхтавалі нам смяротны ўдар. Усё самае жахлівае, самае подлае, самае агіднае, што магло зарадзіцца ў хворых мазгах людзей-выродкаў, сабралі яны ў адно месца і зрабілі гэты канцэнтрат зла сваёй рэлігіяй. Апосталы разбурэння і смерці пры дапамозе гэтай рэлігіі сталі падрыхтоўваць орды сабе падобных для ажыццяўлення сваіх замыслаў. Яны масамі заганялі ў казармы і «працоўныя» лагеры маладых людзей і перш за ўсё апусташалі іх душу, вытручваючы з яе ўсё чалавечае: імкненне да дабра, любоў да бліжняга, пачуццё справядлівасці, сумленне, павагу да асобы чалавека і яго працы. Замест гэтага развіваліся і заахвочваліся самыя нізкія звярыныя інстынкты. Апрацаваныя і абалваненыя такім чынам маладыя людзі станавіліся бяздушнымі аўтаматамі, тупымі і жорсткімі выканаўцамі загадаў чэлавекалюбівага людаеда фюрара.

Гэтым выродкам чалавечага роду ўбівалі ў галаву, што яны якраз і з'яўляюцца прадстаўнікамі «вышэйшай расы», «надчалавекамі», якім павінен належаць увесь свет і якія беспакарна могуць знішчаць цэлыя народы.

Такім чынам была арганізавана масавая, так сказаць серыйная, вытворчасць забойцаў, гвалтаўнікоў, душагубаў. Гэтыя разбойніцкая орды рынуліся на нас з ярасцю дзікіх звяроў. У смяротнай бойцы схапіліся дзве сілы — дабро і зло, каб на цэлыя вякі вырашыць далейшы лёс чалавецтва.

Беларускі народ апынуўся ў самай гушчы гэтай смяротнай схваткі. Беларуская зямля стала арэнай нябывалых у гісторыі крывепралітных баёў.

Здавалася, усё зламаў і скрышыў нанесены знянацку здрадніцкі ўдар і не засталося на нашай зямлі нічога жывога, што магло-б аказаць супраціўленне раз'юшанаму ворагу. Так думалі фашысцкія главары.

Але совецкія людзі, выхаваныя большэвіцкай партыяй, аказаліся мацнейшымі за танкі і бомбы, за кулі і вісельні гітлераўскіх разбойнікаў. Жахлівае аблічча фашысцкага звера абудзіла ў душы нашых людзей не страх, а гнеў і нянавісць, не пакорнасць, а цвёрдую рашучасць байца з лютым ворагам да канца.

— Кроў за кроў і смерць за смерць! — сказалі мы азвярэламу ворагу ў першы-ж дзень вайны.

Гэты вокліч ужо два з паловай гады несціхана гучыць на прасторах Беларусі. Два з паловай гады наша зраненая, акрываўленая радзіма б'ецца не на жыццё, а на смерць з праклятым ворагам. І не могуць яе адолець чорныя сілы фашызма, бо няма такой сілы на свеце, якая-б магла прымусіць совецкага чалавека пакланіцца злу і гвалту.

Фашысцкія выродкі з жахам пераконваюцца, што месца паўшых народных мсціўцаў заступаюць дзесяткі новых. Сотнямі тысяч трупаў, рэкамі сваёй паганай крыві заплацілі гітлераўскія людаеды за свае злачынствы і не дабіліся жаданых імі вынікаў.

Беларускі народ упэўнен, што доблесная Чырвоная Армія пад мудрым правадырствам вялікага Сталіна разаб'е ўшчэнт і знішчыць чорныя орды фашызма на нашай зямлі, што канчатковая перамога блізка. Гэта надае яму сілы ў яго геройчнай барацьбе. Ужо разгромленыя гітлераўскія полчышчы пад ударамі совецкіх палкоў адкатваюцца на захад па дарогах Беларусі. Ужо над нашымі вызваленымі гарадамі і сёламі развяваецца чырвоны совецкі сцяг. Праўда, часта на месцы гарадоў мы знаходзім толькі пакінутыя ворагам руіны, але там, дзе лунае сцяг Леніна—Сталіна, з руін устаюць палацы, і з попелу пажарышч адраджаецца жыццё.

Беларускі народ святкуе вялікую гадавіну сваёй дзяржавы з адзіным страсным жаданнем: як мага хутчэй дабіць смяротна параненага фашысцкага звера.

Міхась ЛЫНЬКОЎ

СЛАВА І ВЕЛІЧ НАРОДА

Роднай дзяржаве нашай беларускай споўнілася 25 год. Народ беларускі святкуе вялікую ўрачыстасць сваю, свята свае дзяржаўнасці, свае грамадскае і палітычнае спеласці, свята геройчных подзвігаў сваіх і перамог.

І дзе-б не быў сягоння беларус—ці на фронце, ці ў партызанскім атрадзе, ці ў совецкім тыле, — усюды будзе яго спадарожніцай гордасць чалавека і грамадзяніна. За дваццаць пяць год мы выраслі на чвэрць веку, а гістарычна мы выраслі значна болей.

Яшчэ напачатку гэтага веку пісаў наш бяссмертны Янка Купала аб спрадвечных марах і спадзяваннях нашага народа:

А хто там ідзе, а хто там ідзе
У агромністай такой грамадзе?
— Беларусы.
А што яны нясуць на худых плячах,
На руках у крыві, на нагах у лапцях?
— Сваю крыўду.
А чаго-ж, чаго захацелася ім,
Пагарджаным век, ім, сляпым, глухім?
— Людзьмі звацца.

На працягу цэлых стагоддзяў выношваў народ запаветныя свае мары аб шчасці, аб волі, аб залатой долі. Стагоддзямі беларускі народ вёў суровую барацьбу з гвалтаўнікамі і прыгнятальнікамі, мужна адстойваючы слова сваё, веру сваю, песні свае, сваю чалавечую вартасць, сваю нацыянальную гордасць, сваё кроўнае адзінства з народамі—братамі: рускім і ўкраінскім. Стагоддзямі навальваліся на яго спрадвечнае гора, палітычны і нацыянальны прыгнёт, бесчалавечная эксплаатацыя, непраходная твань балот, лясная глухамань старога побыту.

Выстаяў народ—жыццялюб, перанёс усе жорсткія буры, віхуры мінулага, захаваў сябе як нацыю, захаваў сваю чэсць, сваю славу.

Надыйшла залатая пара, і спраўдзіліся, здзейсніліся спрадвечныя мары народа — людзьмі звацца. Ленін і Сталін дапамаглі беларускаму народу стварыць сваю дзяржаўнасць, радаснае і шчаслівае жыццё, дапамаглі яму выйсці на шырокую, гістарычную арэну.

Чалавечае шчасце ўвайшло сем'янінам у беларускую хату, дзе яшчэ так нядаўна гасціла чорная здань мінулага: голад, жабрацкая доля, чалавечае гора. Змянілася і аблічча зямлі беларускай:

Багата ўраджаем
Зямля расквітнела,
У будучнасць людзі
Узіраюцца смела.

Самыя лепшыя песні свае прысвячае народ таму, каму ён быў абавязаны сваім новым жыццём, сваім светлым шчасцем.

Мы славім у песнях, у думах сваіх
Таго, чыё імя на вуснах у ўсіх,
Таго, хто правёў нас праз гром навальніц,
Хто шлях пракладае да ясных дзянніц.
Няхай-жа квітнее совецкая шыр!
Няхай-жа красуе—наш друг правадыр!

Гэта з песні народнага паэта нашага Якуба Коласа.

Мірна і дружна, свабодна і шчасліва жыў, працаваў, спяваў свае песні народ беларускі. У геройчнай творчай працы павялічыў ён свае багацці, упрыгожыў гарады свае і сёлы, адбудаваў багата фабрык і заводаў, наладзіў заможнае, калгаснае жыццё, правёў добрыя дарогі, электрычнымі агнямі асвятліў прасторы былых балот, пабудаваў Акадэміі і ўніверсітэты, тэатры і шматлікія школы. Народ, які так яшчэ нядаўна ставіў традыцыйныя крыжыкі замест подпісу, стаў народам пагалоўнай пісьменнасці. Народ жыў і працаваў, роўны сярод роўных, у брацкай сям'і народаў вялікай нашай радзімы.

Народ наш любіў і паважаў чалавечую радасць, весялосць, войстрае слова, мудры жарт. У яго чаруючых песнях адчувалі мы хвалюючы подых чалавечага жыцця з яго радасцямі і сумам, спадзяваннямі і надзеямі, шчырай прыязню да сяброў, лютай нянавісцю да ворагаў і гвалтаўнікоў. У гэтых песнях адчуваем мы геройчны дух народа, яго спрадвечную непрымірымасць да ўсякага зла і няпраўды. У гэтых песнях чуем мы шолахі родных дуброў і каласістых ніў, срэбныя пералівы чыстых крыніц, усю дзівосную музыку роднай прыроды. Усё мастацтва народа, уся яго творчасць былі заўсёды жыццесцвярджаючымі, глыбока аптымістычнымі.

Багата чаго стварыў, пабудаваў народ беларускі за гэтыя годы.

Свята слаўнай гадавіны—падвойнае свята для народа. Дзень гадавіны супадае з распачатым выгнаннем крывяжэрных полчышч фашызма з беларускай зямлі. Больш двух год лютуюць гітлераўскія людаеды ў нашай краіне. Зруйнаваны, спалены гарады. Багата папялішчаў засталося ад нашых сёл і мястэчак.

Цёмная глухая ноч стаіць на Беларусі. Водблескі пажарышчаў, крывавыя заравы асвятляюць родныя прасторы. Дыміцца крывёй параненая, здратаваная зямля. Бялеюць неаплаканыя магілы расстраляных, павешаных, атручаных, зажыва закапаных у сырую зямлю, зажыва спаленых на пажарышчах.

Люты крывяжэрны вораг распяў нашу радзіму-маці. Каты і забойцы дзяцей, вырадкі і двуногія звяры зрабілі столькі нечуваных злачынстваў, што перад іх дзеяннямі меркнуць усе крывавыя злачынствы мінулых стагоддзяў.

Фашызм пасягнуў на жыццё, на сэрца і душу беларускага народа. Шыбеніцамі, забойствамі, масавымі пакараннямі гітлераўскія каты думалі запалохаць народ наш, зламаць яго волю да барацьбы, паставіць на калені. Але нічога не выйшла і выйсці не магло з гэтых зладзейскіх замыслаў.

Народ вытрымаў, выстаяў. Ен не адступіў перад грознай навалай, перад тварам смерці. Не хлеб і соль паднёс ён ворагам, а саван магільны. Не кветкамі закідаў ён дарогі няязваным гасцям, а замасціў іх касцямі ворагавымі. Куляй і гранатай сустрэў народ крывяжэрных захопнікаў. Не схіліў ён галавы сваёй перад ірадамі-вырадкамі.

Народ свята ахоўвае пачэсныя традыцыі геройчнай барацьбы сваёй за незалежнасць. Народ свята выконвае вялікі абавязак, абавязак, пра які сказана ў Сталінскай Канстытуцыі:

«Абарона бацькаўшчыны ёсць свяшчэнны абавязак кожнага грамадзяніна СССР».

Беларускі народ свята выконвае наказы і запаветы сваіх вялікіх продкаў. Больш чатырохсот год таму назад вялікі асветнік беларускага народа мудры Георгій Скарына вучыў народ вялікай любві да радзімы, да сваёй зямлі:

«Понежа ад прыражэння з[illegible] хадзячыя ў пустыні, знаюць я[illegible] пціцы, лятаючыя па воздух[illegible] гнёзды свая; рыбы, плаваю[illegible] у рэках, чуюць віры свая; [illegible] добныя бароняць вулле[illegible] людзі, ікдзе зрадзіліся і ўскормлены суць па бозе к таму месту вялікую ласку імаюць».

Беларускі народ вялікую ласку мае да свае маці-радзімы. Са зброяй у руках адстойвае ён сваё жыццё, сваю чэсць, сваю волю. Да трохсот тысяч гітлераўскіх галаварэзаў знайшлі свае бясслаўныя магілы на беларускай зямлі. Іх — забойцаў і катаў—супакоіла назаўсёды партызанская куля.

Слава партызан беларускіх і іх подвігаў далёка грыміць за межамі роднай зямлі. Імёны волатаў-партызан, Герояў Совецкага Саюза Заслонава, Сільніцкага, Паўлоўскага, Бумажкова, Казлова, Дуброўскага і Лабанка натхняюць на бязмежную мужнасць і гераізм.

Сотні тысяч сыноў беларускага народа змагаюцца з ворагам і ў радах геройчнай Чырвонай Арміі. Там выхаваліся, нарадзіліся Героі Совецкага Саюза легендарныя Гастэла і Даватар, Талаліхін і Палаўчэня, Смалячкоў і Каўшараў і шмат іншыя.

І такі вось народ думалі пакарыць агідныя нягоднікі з гітлераўскай зграі.

Пад сакрушальнымі ўдарамі Чырвонай Арміі папнуліся назад фашысцкія полчышчы. Чырвоная Армія ўступіла на беларускія землі, нясучы на сцягах сваіх свабоду, мір і найвялікшую радасць нашаму народу, радасць вызвалення ад цёмнай ночы фашызма.

Вораг яшчэ не дабіты. Яшчэ агрызаюцца, яшчэ здзекуюцца над нашымі народамі яго крывавыя банды.

Даб'ём-жа фашысцкага звера, вызвалім свет ад яго гнуснага, атрутнага подыху.

Час гібелі фашызма недалёк. Вораг асуджаны і ганебная гібель яго няўхільна.

Слава-ж мужнаму народу беларускаму, народу-воіну, народу-партызану!

Няхай жыве сталінская дружба народаў нашай радзімы!

Няхай жыве наша родная рэспубліка!

Чэсць і слава воінам Чырвонай Арміі!

Любоў, падзяка і слава мудраму Маршалу і правадыру—вялікаму Сталіну!

Маёй мілай Бацькаўшчыне

Мінула некалькі дзесяткаў год, а я нібы цяпер бачу родную Беларусь, прыгожую, ласкавую маю радзіму. Бясконцыя шляхі—дарогі, абсаджаныя стагоднімі бярозамі, голлі якіх спускаюцца да самай зямлі. Вось едзе даліжанс, а вось і балагола... Вялікія лясы, на глухіх палянах якіх цвітуць начныя фіялкі з іх водарным пахам. Ускрай маладога гаю ўсыпаны срабрыстым ландышам.

Вось шлях выходзіць цераз поле на сенажаць. Блішчыць рэчка Антонаўка. На беразе, на зялёным дыване пасецца вялікі статак. А вось Алена і Пятрок. У Пятра —доўгая пастушшая труба з бяросты. Абодвы яны ў белых світках з даматканага сукна. У Алены малінавая хустачка і зялёным поясам падпяразана світка. Трубе пастуха адгукаецца рэхам шырокі прастор.

Шумяць сваім шоўкам бясконцыя жытнёвыя палі. Здалёк відны вялікія сёлы Шчажары і Бляні—«яны поўсвета занялі», як гаварылі некалі мае землякі.

Перада мною ўстаюць вобразы дарагіх маіх настаўнікаў Апанаса і Гаўрылы, маіх сяброў—паляўнічых. Гэта яны навучылі мяне любіць і разумець прыроду, навучылі прыслухоўвацца да яе гаворкі. Памятаю, як, гледзячы ўслед шустраму зайцу, які ўцякаў пасля стрэлу, Апанас трос сваёй рэдкай бародкай і крычаў мне: «Чаго-ж ты не страляў? Табе-ж бліжэй было». Я адказваў сарамлівым маўчаннем.

Вечарэе. І зноў я чую нашу цудоўную песню, адчуваю водар лясных фіялак...

Радзіма, мілая! У дні самых цяжкіх выпрабаванняў, калі ашалелы вораг крывёю тваёй залівае бясконцыя твае прасторы, сэрца маё з яшчэ большай любоўю б'ецца для цябе. Вораг пакваліўся на вялікія багацці нашай краіны, нашага народа, бо даліжанс і балаголу дзён маіго юнацтва даўно замянілі нашы совецкія аўтамабілі, а ў бяскрайніх палях тваіх шумна загаварылі трактары, велічныя палацы ўпрыгожылі твае гарады. Пры дапамозе старэйшай сястры сваёй—Совецкай Расіі ты вышла на шырокі шлях культуры і прагрэсу.

Ты першай прыняла на сябе ўдар азвярэлага ворага. Ен разбурыў твае квітнеючыя калгасы, якія змянілі адзінокія, маленькія вёскі і тыя «вялікія» сёлы, якія па тагочасных уяўленнях сяброў маіх «поўсвета займалі». Ен разбурыў нашы соўгасы, спаліў нашы заводы і фабрыкі. Але забыў вораг адно. Ен забыў, што тыя-ж Гаўрылы і Апанасы, якія выраслі ўжо ў наш совецкі час, умеюць добра страляць не толькі па зайцах, але і па двуногіх звярах—гітлераўскіх бандытах.

Агнём і мечам пайшоў на нашу радзіму вораг. Агнём і мечам адказвае яму родная, ласкавая мая Беларусь.

Вітольд БЯЛЫНІЦКІ-БІРУЛЯ,
мастак.

З НОВЫМ ГОДАМ!

Ты была зялёнай і светлай, Беларусь. Мы зналі тваю пявучую мову. Мы зналі тваіх дзяцей, у іх былі валасы, як лён, і вочы як васількі. Для нас ты была чароўнай дзяўчынай, то загадчаная, то сумная, то вясёлая, Беларусь. Тваё імя — як шум ліствы ў летні дзень і твой вобраз— як ранні туман на лясной прагаліне. Ты была нечаканай і складанай, як твае песні. У цябе былі старажытныя гарады і пасекі, вялікія заводы і запаведнікі, тэатры і балоты, пасбішчы, лесапілкі, школы, рэкі, магілы прадзедаў і прасторныя яслі. У цябе быў горад будучыні — Мінск і гарбаты Мозыр, і зялёны як сад Гомель, і мудры Віцебск. Ты прыняла першы ўдар ворага. Гарэлі Мінск і Гомель. Кідаліся па дарогах маці з дзецьмі. Іраваў на сабе каменнае адзенне Віцебск. Прышлі немцы. Трыццаць месяцаў яны цябе мардавалі, і вось устае зара — гэта ідуць вызваліцелі.

У бядзе ты паказала вялікае сэрца. Ты не ўсміхнулася заваёўнікам. Твае дзяды пайшлі ў лясы, твае дзяўчаты адварочваліся, каб сваёй прыгожасцю не парадаваць заваёўнікаў. Ты многа страціла, але ты зберагла душу. Калі мы цяпер гаворым «Беларусь», перад намі ўстае тая добрачыннасць, якая працей за ўсё і цяжэй за ўсё: вернасць. Ты ўведала беспрыкладныя пакуты. Немцы, абураныя тваёй непакорнасцю, палілі сёлы, вешалі падросткаў, забівалі старых. Доўгі спіс тваіх пакутнікаў. Іх імёны ты напішаш на граніце. Ты напішаш у сваім сэрцы імёны спаленых вёсак: яны згарэлі, але не здаліся. Іх попел — гэта попел герояў.

У Мозыры немцы закапалі жывымі старых яўрэяў. У вёсцы Лясная яны забілі 6-месячную дзяўчынку Марусю Храменка. У Юрэнічах яны павесілі маладога беларуса, і гэты невядомы герой крыкнуў перад смерцю: «Сэрца ў мяне моцнае, усё вытрымаў, а сваіх не выдаў». Ты ўсё вытрымала, Беларусь, і ты не выдала Расіі.

Тваё свята засмучана крывёю і попелам. Калі ўздыхнуў свабодна Гомель, яшчэ пакутуюць Мінск, Віцебск, Мозыр. Але цяпер ужо нядоўга чакаць. Я бачыў, як першыя часці Чырвонай Арміі ўступалі на тваю зямлю. Сярод іх былі сібіракі і масквічы, валжане і ўральцы, сярод іх былі ўзбекі і яўрэі, армяне і грузіны. Яны ўсе ўсхвалявана паўтаралі: «Гэта Беларусь». Яны ішлі на выручку любімай сястры.

Цяпер ужо нядоўга чакаць. Гітлер выдаў дубовы лісток да рыцарскага крыжа генерал-лейтэнанту фон Шлемеру — за адступленне з Гомеля. Гітлеру прыдзецца раздаць яшчэ многа дубовых лісткоў: за Мозыр, за Віцебск, за Мінск. Дарэмна немцы імкнуцца контратакаваць, іх песенька спета. Яны не ўтрымаліся на Каўказе, яны не ўтрымаюцца і ў Беларусі. Новы Год будзе для цябе сапраўды новым, Беларусь: ён будзе годам тваёй свабоды. Ты першая зазнала ўсю меру гора. Ты першая ўбачыш перамогу, цудоўная Беларусь!

Ілья ЭРЭНБУРГ.

Чвэрць веку

Велізарны шлях прайшоў беларускі народ за чвэрць веку, з дня ўтварэння Савецкай Беларусі—роўнаправўнае дзяржавы вялікай сям'і рэспублік Савецкага Саюза.

Гэты шлях адзначаны вялікай творчай працай—ад пабудовы Асінторфа да стварэння шматграннай нацыянальнай культуры. Упершыню за ўсю сваю шматвяковую гісторыю Беларусь дасягла поўнага росквіту.

Два з паловай гады таму назад на гэтую квітнеючую зямлю накінулася зграя сучасных вандалаў са свастыкай.

Звярынае аблічча акупантаў добра вядома беларусам па памятных днях 1918 года, калі немцы, ледзь паспеўшы ступіць на беларускую зямлю, пачалі разбой і грабеж, вывозячы ў Германію народнае дабро. Тады на дапамогу наступаўшым часцям Чырвонай Арміі з тылу па захопніках ударылі партызаны.

У дні Айчыннай вайны з нязвычайнай сілай раскрыліся лепшыя якасці свабодалюбівага беларускага народа. Легендарнай славай пакрылі сябе беларускія партызаны. З бяспрыкладнай мужнасцю яны знішчаюць фашысцкую нечысць, набліжаючы час вызвалення сваёй Радзімы. У баявым сузор'і Герояў Савецкага Саюза непагасным святлом зззяюць імёны Заслонава, Гастэла, Даватара, Грыцаўца і другіх верных сыноў беларускага народа, подвігі якіх будуць славіць многія пакаленні.

Чырвоны сцяг перамогі ўжо лунае над вызваленай зямлёй роднай маёй Гомельшчыны. Нашы войскі вядуць баі на подступах да Магілёва і Віцебска. Недалёк час, калі беларускі народ канчаткова выкіне са сваёй зямлі нямецкіх варвараў і забойцаў.

Разам са сваімі землякамі я падзяляю гордасць быць сынам цудоўнай Беларусі, і ў дзень свята шлю ім сардэчнае прывітанне.

Генерал-маёр К. СІНІЛАЎ,
камендант горада Масквы.

ЗА ПЕРШУЮ ВЁСКУ

Уночы на двух рыбацкіх лодках маё падраздзяленне пераправілася цераз шырокі Днепро.

Першым на правым беразе ракі ўстанавіў свой ручны кулямёт гвардыі сержант Махаў. Да світання ён паспеў акапацца [illegible]

[illegible]

ны. Мне і маім байцам належала вызваліць ад нямецкіх захопнікаў першую беларускую вёску.

Атака была падрыхтавана вельмі дасканала. Загадзя былі прыстраляны ўзвышшы, разведаны агнявыя кропкі. І вось пачалося [illegible]

[illegible]

Гвардыі лейтэнант Рыгор ПЫТЛЯКОЎ,
узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны і Аляксандра Неўскага.

Наперадзе—шчаслівае жыццё

(ПІСЬМО КАЛГАСНІЦЫ)

[illegible]

нага насельніцтва немцы даручылі бургамістру мястэчка Дабрамыслы здрадніку Дудкіну Фёдару і паліцэйскім. Але ўсё насельніцтва нашага калгаса, замест таго, каб ехаць у нямецкую катаргу — павярнула ў лес.

5 кастрычніка гітлераўцы зноў наляцелі на наш калгасны пасёлак і, не знайшоўшы нікога з насельніцтва, дашчэнту спалілі калгас. Потым сталі шукаць і лавіць нас, як дзікую звярыну на паляванні. Ім удалося захапіць у лесе каля 30 сем'яў з нашага калгаса. Расстраляўшы 6 старыкоў і 8 жанчын, астатніх пагналі з сабой.

На зборным пункце, у вёсцы Касцяева, куды фашысты сагналі многа сялян з навакольных вёсак, сярод якіх многа было жанчын з дзецьмі, немцы адбіралі малых дзяцей ад матак, разбівалі ім галавы аб сцены, а трупы кідалі ў калодзеж.

Нас гітлераўскія бандыты не злавілі ў лесе. Праз пару дзён нас вызваліла родная Чырвоная Армія. Мы вярнуліся ў свой калгас «Полымя», дзе знайшлі толькі папялішчы ды абгарэлыя печы. З 387

[illegible]

Юрдакія ШАЛАКОВА,
калгасніца арцелі «Полымя», Лельчыцкага раёна.

У ВЫЗВАЛЕНЫХ КАСЦЮКОВІЧАХ. У аднаўленай майстэрні токар Ф. Яхіменка вучыць маладога партызана І. Гуціна такарнаму рамяству.

Бацькі і дзеці

Малюнкі Г. Валька.

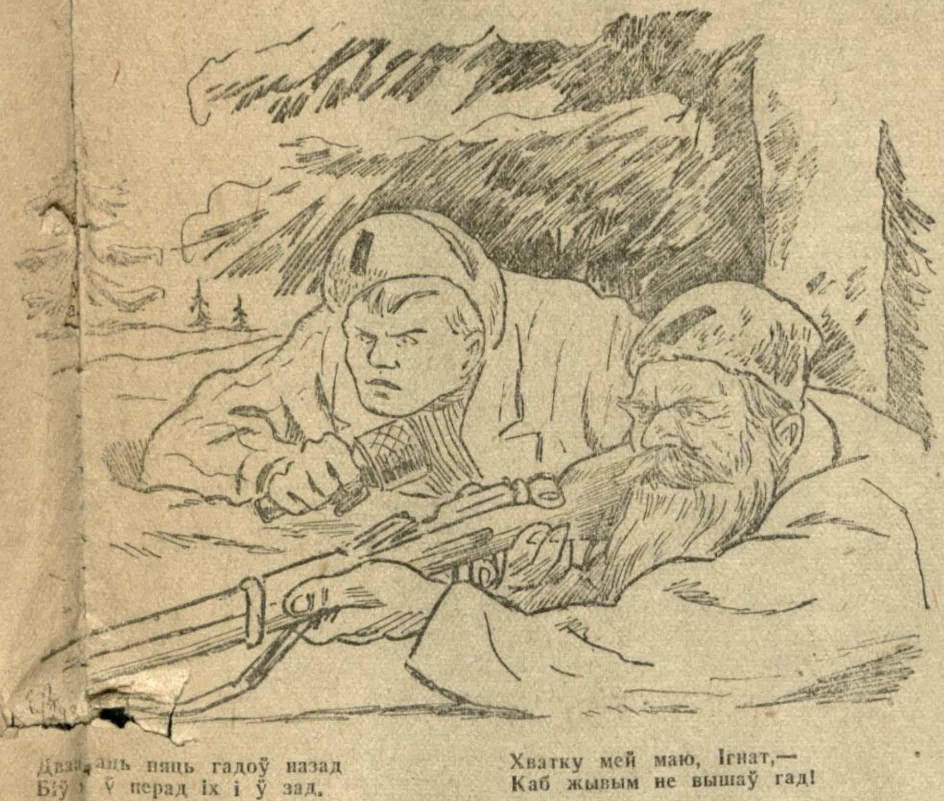

Дваццаць пяць гадоў назад
Біў [illegible] ў перад іх і ў зад.

Хватку мей маю, Ігнат,—
Каб жывым не вышаў гад!

Дваццаць пяць гадоў назад —
Бег [illegible] гэтак акурат

Каля рэчак і крыніц
Мець-бы ногі тыя, фрыц!

Новагодні падарунак

Гэта было незадоўга перад новым, 1944 годам. Афіцэры былі выпіўшы — не так ужо многа, але і не мала; прынамсі, досыць для таго, каб обер-лейтэнанту Трынкену здавалася, што перад ім сядзіць цэлы гітлераўскі генералітэт. А сядзеў перад ім усяго толькі адзін генерал, і той здорава пашчапаны. Яшчэ ў мінулую вайну яго так расшасталі на рускім фронце, што лепшыя берлінскія дактары і краўцы ледзве раскладвалі і пасшывалі яго кавалкі. Некаторых частак генеральскай особы не знайшлі і, замест іх, папрышывалі чужыя, якія першыя трапілі пад руку. У выніку такога капітальнага рамонту чужое вуха ў генерала было на добрую пядзю большае за яго ўласнае, нос складаўся з двух падоўжных планак і адной загагуліны, і ўся генеральская фармацыя была вельмі нехлямяжая.

Да гітлераўскага паходу на Совецкі Саюз генерал скрыпеў паціху дзесьці ў правінцыі. Пад час татальнай мабілізацыі яго дасталі з нафталіну, сям-там падшрубавалі, сям-там падлапілі, узялі на клямары і накіравалі на ўсходні фронт. Цяпер ён сядзеў у адным з беларускіх гарадоў, у цёплым пакоі, у кампаніі некалькіх афіцэраў і гаварыў:

— Бедн[illegible] шчаслівае пакаленне. Ваш здаровы [illegible] шлунак не атручаны літаратурай. [illegible] яе калісьці чыталі. Больш за ўсё [illegible] дабаліся чулыя калядныя апавяданні, [illegible] бедны хлопчык трапляе на [illegible] навагоднюю ёлку і дзед-мароз [illegible] дае дары.

[illegible] афіцэры пакрывіліся [illegible]

— Ведаем мы гэтыя падарункі рускага дзеда-мароза!

Генерал строга глянуў на афіцэра і той не адважыўся супярэчыць. А начальнік гаварыў далей:

— І вось роўна дваццаць пяць год таму назад, напярэдадні 1919 года мой шэф генерал Морд загадаў зрабіць навагоднюю ёлку. Ёлка павінна была быць адмысловая. Дрэва гэтага ў Беларусі хапае. Мы вырашылі выбраць самае вялікае, увешаць яго цэлымі бычынымі тушамі, кумпякамі, парасятамі, замарозіць і адаслаць у Германію ў падарунак кайзеру Вільгельму. Гэта была грандыёзная задума. На жаль, ажыццявіць яе не ўдалося. Перад новым годам нам давялося (як-бы гэта мякчэй сказаць) уцякаць з Беларусі. Па дарозе ў Германію, дзесьці за Мінскам, ад рукі партызан загінуў мой шэф...

Генерал зарыпеў усімі сваімі клямарамі, і з яго ўласнага вока выкацілася буйная, як добрая галушка, сляза.

— Паны афіцэры! — крыкнуў ён пасля хвіліны смутку. — Шэф загінуў ад рукі партызан, але па яго следу пайду я.

Афіцэры затрэсліся ад страху. У обер-лейтэнанта Трынкена заляскалі сківіцы, як лёсткі ў раз'езджанай каламажцы. Капітан Шнаф паспрабаваў быў павярнуць языком, але той стаў непаваротлівым, як таўкач. Генерал заўважыў яго патугі і папярэдзіў:

— Не гаварыце ні слова. Мы павінны здзейсніць задуму нябожчыка шэфа. Гэта будзе навагодні падарунак нашым маленькім фрыцам, а значыць — і нашаму фюрэру. Ён так любіць, так любіць дзяцей, што, здаецца, толькі-б імі і жывіўся. І мы зробім грандыёзную ёлку. Я сам паеду ў лес выбіраць дрэва. Хто, паны афіцэры, са мною?

Тут ужо афіцэры маўчаць не маглі. Адзін якатаў, што ў яго рэзь у жываце. Другі скуголіў, што галава раскідаецца. Трэці, не шкадуючы касцей, зваліўся пад стол і прыкінуўся такім п'яным, што хоць ты з помпы адлівай. Толькі маёр Флюгер, самы адчаяны аптыміст, які цвёрда верыў, што ўсё адно яму давядзецца парыць беларускую зямлю, панура сказаў:

— Кажуць, што нейкія філосафы гава[illegible] гісторыя паўтараецца. Яны маюць рацыю. Паедзем, пан генерал.

Назаўтра раніцай пад аховай двух танкаў і добрага атрада пяхоты генерал выехаў у прыгародны лясок. Чакалі яго суткі, чакалі другія, а на трэція выклікалі дывізію прачэсваць лес. Часалі, часалі і, нарэшце, дачасаліся да генерала. Ён вісеў на ўскраіне ляска на самай высокай ёлцы, а на знітаванай клямарамі грудзіне красавалася шыльда: «Новагодні падарунак Гітлеру ад беларускіх партызан».

— Так, гісторыя паўтараецца, — сказаў обер-лейтэнант Трынкен і ў смутку паглядзеў на дарогу, што вяла на захад.

Пятро ГЛЕБКА.

ПАРТЫЗАНСКІ РАХУНАК

Вялікі атрад МІНСКІХ партызан «За Совецкую Беларусь» за апошні час спусціў пад адкос 52 варожыя эшалоны. Толькі адзін атрад «Чырвоны сцяг» падарваў 30 эшалонаў, разбіўшы пры гэтым 143 вагоны і платформы з тэхнікай і жывой сілай. Група партызан з атрада «Чырвоны сцяг», пранікнуўшы ў адзін з гарадоў вобласці, узарвала электрастанцыю і разбурыла ў некалькіх месцах сувязь. Зрабіўшы напад на станцыю ў гэтым-жа горадзе, партызаны падарвалі бронепоезд—паравоз і дзве бронепляцоўкі. У баю знішчана 340 нямецкіх салдат і афіцэраў.

* * *

ПАЛЕСКІЯ партызаны ў канцы лістапада праніклі на аэрадром праціўніка, размешчаны каля вялікага населенага пункта. У выніку смелага налёта пашкоджана некалькі самалётаў і ўзарваны дзве аўтамашыны.

Атрад палескіх партызан імені Гастэла з 1 па 4 снежня на адным з участкаў чыгункі агнём з кулямётаў і супроцьтанкавых ружжаў абстраляў 3 эшалоны, якія следвалі на фронт. Пры абстрэле вывядзены са строю 4 паравозы, спалена 6 вагонаў з боепрыпасамі, 2 цыстэрны з гаручым, забіта да роты гітлераўцаў.

* * *

З кожным днём ўзмацняюць свае ўдары па варожых тылах партызанскія атрады, якія дзейнічаюць у БАРАНАВІЦКАЙ вобласці. Група партызан атрада імені Дзержынскага пусціла пад адкос 8 эшалонаў. Пры крушэнні разбіта і пашкоджана 6 паравозаў, 31 вагон з жывой сілай, 18 вагонаў і платформаў з тэхнікай і боепрыпасамі, 31 вагон з рознымі ваеннымі грузамі.

Разведкай устаноўлена, што пры крушэннях немцы выцягнулі з-пад абломкаў 768 забітых і многа параненых сваіх салдат і афіцэраў.

Партызаны гэтага атрада наносяць вялікія страты ворагу. За апошнія дні знішчана і спалена 8 аўтамашын, 9 танкаў, пашкоджана 7.440 метраў тэлефоннай сувязі.

* * *

Група партызан, якая дзейнічае недалёка ад ГРОДНА, арганізавала крушэнне двух варожых эшалонаў. Разбіта 29 вагонаў з танкамі, 47 вагонаў з аўтамашынамі.

* * *

Апошнімі днямі снежня партызанскія атрады «Сібірак», імені Варашылава і імені Чкалава пусцілі пад адкос 5 эшалонаў, якія следвалі на фронт з жывой сілай і тэхнікай праціўніка.

Пры крушэнні эшалонаў знішчана 2 паравозы, 12 класных вагонаў, 6 танкаў, 41 аўтамашына.

АДЗІНАЯ СЯМ'Я

Стралковы полк ішоў з баямі ўсё далей і далей на захад. Вузкімі прасёлкамі, ляснымі сцежкамі—глухімі і таямнічымі, як сама палеская пушча, пранікалі стралковыя роты ў тыл нямецкім заслонам і нечаканым энергічным ударам завяршалі свой смелы манеўр.

Увечары пятая рота сумесна з другімі падраздзяленнямі палка выйшла на бераг Сожа. Байцы моўчкі ляжалі ў прыбярэжным хмызняку і, чакаючы наступлення цемнаты, з цікавасцю разглядалі гэтую першую на іх шляху беларускую раку. Сож каціў свае празрыстыя воды павольна, спакойна, адлюстроўваючы ў іх бясконцы халодны блакіт асенняга неба. Кожны баец па-свойму ўспрымаў усё бачанае. Сержант Рахім Джураеў параўноўваў гэтыя месцы з роднымі рэкамі далёкага Узбекістана і знаходзіў у іх вельмі многа агульнага. Прыслухоўваючыся да ціхага ўсплёску рачной хвалі, Сафа Залііеў з пяшчотным жалем успамінаў пеністы бурны Церак. Сержант Нікалай Кустоў успомніў шырокія і магутныя, як абшары роднай зямлі, паўнаводныя рэкі Сібіры. Татарын—кулямётчык Хабіб Нурдзінаў, украінец Васіль Чайка, калмык Рахмет Ахматаў, бурат Гатап Гапылаў—усе яны ў думках параўноўвалі гэты новы для іх пейзаж з роднымі месцамі і кожны з іх любаваўся харастром празрыстаблакітнай ракі, асеннімі сасновымі барамі, яркімі і барвовымі лісцямі беластволых бяроз, магутных дубоў і клёнаў.

Над Сожам плыў цяжкі гул блізкага бою. Калі першыя лодкі з аўтаматчыкамі, стралкамі і кулямётчыкамі дасягнулі сярэдзіны Сожа, жорсткі агонь абрушыўся на раку.

Але пераправа ішла сваёй чаргой. Не затрымліваючыся ні на хвіліну, ускаквалі ў лодку байцы і граблі да супроцьлеглага берага. У адну лодку ўдарыла міна і чыстыя воды беларускай ракі прынялі ў сябе гарачую кроў байцоў. Людзі саскаквалі ў ваду, не даплыўшы да берага, і карабкаліся наверх па пясчанаму абрыву. Падраздзяленні, якія толькі што пераправіліся праз раку, шырокім паўкругам займалі абарону на правым беразе Сожа, рыхтуючы плацдарм для новага магутнага руху наперад, на захад!

Яно пачалося раніцай. Густыя ланцугі нашых салдат, быццам стальная пружына, рванулася да нямецкіх акопаў. Сержант Нікалай Кустоў з ходу ўдарыў з аўтамата па немцах, якія акапаліся ў траншэях. Хабіб Нурдзінаў паліваў з кулямёта нямецкі акоп, не даючы гітлераўскім кулямётчыкам весці агонь па 5-й роце. Лёгка, імкліва бег у ланцугу Рахім Джураеў, вёрткі і спрытны, быццам увесь сабраны для скачка.

— За нашу Совецкую Беларусь!—крыкнуў ён таварышам. І ўвесь ланцуг—рускія і ўзбекі, татары і ўкраінцы, беларусы і азербайджанцы—падхапілі гэты заклік.

Яшчэ ў траншэях ішла жорсткая схватка, а людзі ўжо беглі далей, наперад, за ўцякаючымі ва ўвесь дух гітлераўцамі. Першым праследваў ворага радавы Якаў Балацянаў — беларус, гомельчанін, стары салдат; ён два гады правёў у нямецкім пекле, уцёк з занятага немцамі роднага горада насустрач Чырвонай Арміі і добраахвотна зноў, як чвэрць веку назад, стаў салдатам.

Бераг Сожа і поле пакрыліся трупамі тых, хто больш двух год катаваў і мучыў гэту шматпакутную зямлю. Пятая рота неадступна ішла па пятах уцалеўшых рабаўнікоў і забойц. А чацвертай гадзіне рота рассыпалася ў ланцуг ускрай сасновага лесу, перад цёмнымі хатамі лясной вёскі Свідаўка. Каля вырытых на вуліцы дзотаў хадзілі нямецкія вартавыя. З чорных амбразур глядзелі нямецкія кулямёты. У вёсцы стаяў вялікі нямецкі гарнізон, які ахоўваў подступы да жыццёвазважнай для гітлераўцаў шасейнай дарогі.

Ціха, сонна шумеў незразумелы і страшэнны для немцаў лес. Кружыліся і падалі на зямлю чырвоныя і жоўтыя лісты. І раптам, быццам з-пад бяроз і соснаў ударылі струмені агню, узняліся і рынуліся на вуліцу вёскі чырвонаармейскія ланцугі. Рота атакавала з таго напрамку, адкуль немцы менш усяго чакалі ўдара. Яе байцы ішлі з такім вялікім напорам і ўпартасцю, што ўвесь нямецкі гарнізон кінуўся ўцякаць, не паспеўшы спаліць ні аднае хаты. Маладая, з сівымі валасамі, з ясным і чыстым поглядам вачэй, беларуская жанчына, плачучы і радасна ўсміхаючыся, благаслаўляла роту, якая ішла на захад. І байцам здавалася, што гэта—сама шматпакутная Беларусь шле ім сваё прывітанне і благаслаўляе іх на новыя подвігі.

Салдаты пятай роты прайшлі многа кіламетраў па беларускай зямлі, нясучы вызваленне ад нямецкага рабства. Ззаду пятай роты—Сож, Дняпро, Бярэзіна, берагі якіх акраплены крывёю яе лепшых байцоў. Многанацыянальная, дружная, моцная і адзіная, яна ідзе на захад па беларускай зямлі, як жывое ўвасабленне баявога брацтва народаў нашай Радзімы, якія змагаюцца за свабоду і шчасце совецкіх людзей.

Маёр Н. ШВАНКОЎ.
БЕЛАРУСКІ ФРОНТ.

АГОНЬ

(Апавяданне)

У чыстым полі тлеў жар. Ён мігцеў на ветры і відзён быў здалёк. Стаяла цішыня і ноч. Па небе цягліся хмары і часамі яснела там, дзе павінен быў быць месяц. Умерзлая зямля яшчэ была без снегу.

Чуўся стук хады ў полі. Відаць, той, хто ішоў, абуты быў у цяжкі абутак. Ён высокі і як-бы прысутулены. Ішоў шпарка, проста туды, дзе тлеў жар.

Калі рванецца вецер, жар мігціць шырокай зыркай плямінай, і навакол яго ўсё яшчэ цямней. Цёмна было ў полі і нічога нідзе перад вокам не вырысоўвалася. Высокая і прысутуленая постаць ужо бадай што бегла. Яна адразу кінулася да цяпла, у тое вузкае месца, дзе дрыжала слабае святло.

Гэта быў нейкі абарванец. Худы, танканосы, брудны і аброслы. Чамусьці здавалася, (а можа так і было), што ў яго адно плячо вышэй служыць за другое і тапырацца ўбакі вушы. Рукавы на яго доўгіх руках былі чамусьці кароткія, на шыю накручана нешта гаматное, як-бы цяжкае. Галава служыла на бок. Шырокія, як-бы расцягнутыя, губы мыляліся, як-бы што нячутнае шапталі.

Стрыжаныя вусы тырчэлі пукамі, вочы міргалі, куткі губ уздрыгвалі. Чалавек гэты ўкленчыў перад жарам, працягнуў да яго рукі з растапыранымі пальцамі. Прыгнуўся тварам у самы жар і так застыў. Відно было, што холад праціхаў яго. Барада яго траслася і ён дрыжачым нізкім голасам хрыпата цягнуў адну ноту без канца і супынку. Перадыхваў ён так, быццам рваўся з месца. Ён піў асалоду цяпла і ўсё бліжэй браўся ў жар. Здавалася, што ён зараз каленьмі стане ў яго. Жар зырчэў. Вецер падзьмуў раўней. Вогненная навалока з'явілася на вуголлі. Агонь узнімаўся і браўся далей. Вецер раздзьмухваў яго. Вецер пачаў шумець мацней. Цішыня ночы канчалася. Навокал агню стаяла сцяна цемені. І здавалася, што поўная адзінота, непераможная, як далячыня свету, пануе тут і ўсюды.

Раптам агонь успыхнуў. Полымя выбухнула ўгару, гайданулася ў бакі і пайшло далей. Яно паўзло і паўзло. Адразу агонь стаў вялікі, ён разыходзіўся ў шырыню. Пайшла пара і дым. У агні засіпела мокрае дрэва. Агонь стаў сцяной, цемень рушыла далей, стала прасторна і ясна. Чалавек стаяў на каленях як і раней, але выпрастаўся і падняў рукі ўгару. Агонь добра нагрэў яго. Ён быў у такой паставе, што як-бы маліўся перад агнём. Ён пажвавеў і правёў вачыма скрозь, дзе было відно. Гэта гарэлі ўжо раней асмаленыя рэшткі нейкай будыніны. Мокрыя асмалкі. Агонь даядаў тое, што не даеў раней — прыцярушаныя снегам галавешкі. Вызначалася чорнае бярвенне, абкурадымленыя печы, абгарэлыя слупы, награмаджаныя дробныя асмалкі. Агонь браўся далей і шырэй і ўсё больш разыходзілася кола святла. На ўсю далячыню зноў пачынала гарэць вялікае пажарышча. З ветрам пайшоў попел. І раптам вызначыліся два абгарэлыя трупы. Тады яны не згарэлі да канца. Цяпер агонь зноў дабіраўся да іх. Постаць рванулася з месца. Прысутулены і высокі, чалавек шпарка пайшоў у чорнае бяздонне свету. Жах адзіноты апаноўваў яго. І раптам ён убачыў злева ад сябе не кранутую агнём хату. Нават кавалак плоту з дрэвам тырчэў пры ёй. Праўда, і сцены і дрэва былі абсмалены, але ўсё стаяла на месцы. Прысутулены чалавек шпарка ішоў туды. Пажар аставаўся за ім. Хата была асветлена ясна. Прысутулены даімчаўся да дзвярэй і хапіўся за клямку. Дзверы адчыніліся. Ён апынуўся ў сенцах. Тут нават і ўведаць не было як, што пажар зноў узнімаецца. Сенцы былі без вакон і зусім пустыя. Толькі доўгі тапчан стаяў паўз адну сцяну і на канцы яго гарэла свечка, нейкая чорная і як-бы самаробная. Трымалася скупое святло.

На другім канцы тапчана сядзела маладая жанчына ў кароткім кажушку і каляровай вялікай хустцы на галаве. Яна ўздрыганулася, калі высокая постаць увайшла ў сенцы.

— Немец, божачка! — крыкнула яна і ўсхапілася з месца.

Яна стаяла перад нечаканым госцем, выцягнуўшы ўніз рукі і не зводзячы з яго вачэй.

— Чаго ты, чаго ты, ідзі!—зноў крыкнула яна.

Прысутулены падняў рукі ўгару і прагаварыў:

— Я толькі выспацца, да раніцы. Я трое сутак не спаў. Я ўміраю з голаду. Ты жанчына. Можа і ў цябе ёсць муж, ці брат. Можа і ён так дзе. Накармі мяне. Дай адаспацца. Я табе зла не зраблю. Цяпер ноч, пустэча. А пасля я пайду. Я больш ваяваць не буду, можа я дапаўзу яшчэ як да Германіі, да роднага дому, да дзяцей. У мяне трое дзяцей. Я быў хворы і астаўся ад часці, калі яна адступала.

— Ты хочаш дайсці да сваіх дзяцей? А я да сваіх дзяцей ужо не дайду. Яны сатлелі жывыя ў агні.

Жанчына закрыла твар рукамі і зарыдала. Нямецкі твар зварухнуўся. Пячаць надзеі лягла на яго. Гора жанчыны магло стаць яму апірышчам. Ён ступіў крок наперад. Жанчына шатнулася ў бок. Немец сказаў:

— Скончыцца вайна і ты забудзеш.

— Не забуду!—крыкнула жанчына.

— Гора пройдзе,—гаварыў немец,—час залечыць душу... (Тут ён змоўк і падумаў). Ты яшчэ маладая... (Ламаная яго мова ціха гучэла ў пустых сенцах). Мне хоць хлеба дай... хоць чаго... зіма... пустэча... ноч...

Стараючыся ўсміхацца, ён асцярожна падышоў да тапчана і сеў на яго.

— Ты раіш мне як лячыць душу!— сказала жанчына.

Немец кіўнуў галавой. Жанчына раптам падбегла і дала яму кулакамі ў твар. Ён адкінуў галаву назад і махнуў рукамі. Яна, не даючы яму апамятацца, хапіла з кута гліняны збанок і апусціла яго з вялікага размаху яму на галаву. Немец рвануўся да яе ўжо бадай што вобмацкам. Яна пабегла на двор і, толькі выбегшы з сянец, убачыла, што пажар даядае асмалкі. Яна падняла камень. Немец пабег з сянец. Яна сустрэла яго каменем у твар. Немец упаў ля самага парога, тварам у мёрзлую зямлю, раскінуўшы рукі, падагнуўшы адну нагу і выцягнуўшы другую. Асветлены пажарам, ён і няжывы як быццам-бы ўцякаў.

Кузьма ЧОРНЫ.

У ВАРОЖЫМ ТЫЛЕ.

Партызаны Н-скага атрада ідуць на выкананне баявога задання.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ
Б-3828.

ПРЭЗІДЭНЦКАЯ БІБЛІЯТЭКА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ